

မဟာဝိဇိတာရုံ ကျောင်းတိုက်

ပဓာန နာယက ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တ ကဝိန္ဒ ဧါ

ဩဝါဒကို ခံယူလျက်

ရှင်ရာဇိန္ဒ သင်ကြားပြသသော

အစိုးရပထမပြန်စာမေးပွဲများအတွက်

အခြေပြုတန်း

ကစည်းသဒ္ဒါကြီးပါဌ် မှ နာမ်ပိုင်း

ပုရိသာဒိဂိုဏ်း၊ စိတ္တာဒိဂိုဏ်း

မှတ်စုစာအုပ်

အစိုးရ ပထမပြန်စာမေးပွဲများအတွက်

လေ့လာဖြေဆိုရမည့်

ကဏ္ဍ: သဒ္ဒါကြီးဘာသာရပ်မှ

နာမ်ပိုင်း

ပုရိသာဒိဂိုဏ်းနှင့်စိတ္တာဒိဂိုဏ်း ၏

ဂိုဏ်းစဉ် အဓိပ္ပါယ် နှင့် ရုပ်တွက်များကို

ဒေါ်လှလှသီ(စက်မှုဝန်ကြီးဌာန)

အခြေပြုမူလတန်း(၂၀၁၉)

နေပြည်တော် မှ

လေ့လာသင်ကြား ရေးသားပြုစုပါသည်။

နာမ်ဂိုဏ်း

နာမ်ဝိဘတ်သွယ်အကျဉ်း

- ၁။ အို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အာလပနေစ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဇကဝုတ် “သိ” ဝိဘတ် သက်။
- အိုတို့..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “အာလပနေစ” ဟူသော သုတ်ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဗဟုဝုတ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။
- ၂။ သည်..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “လိင်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “လိင်္ဂိတ္ထေပဌမာ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “လိင်” အနက်၌ ပဌမာဇကဝုတ် “သိ” ဝိဘတ် သက်။
- တို့သည်..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “လိင်” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “လိင်္ဂိတ္ထေပဌမာ” ဟူသော သုတ်ဖြင့် “လိင်” အနက်၌ ပဌမာဗဟုဝုတ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။
- ၃။ ကို/သို့ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကံ” အနက်၌ ဒုတိယာဇကဝုတ် “အံ” ဝိဘတ် သက်။
- တို့ကို/တို့သို့..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကံ” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ” ဟူသော သုတ်ဖြင့် “ကံ” အနက်၌ ဒုတိယာဗဟုဝုတ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။
- ၄။ ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိုဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏေတတိယာ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိုဏ်း” အနက်၌ တတိယာဇကဝုတ် “နာ” ဝိဘတ် သက်။
- တို့ဖြင့်..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိုဏ်း” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “ကရဏေတတိယာ” ဟူသော သုတ်ဖြင့် “ကရိုဏ်း” အနက်၌ တတိယာဗဟုဝုတ် “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။
- ၅။ အား/ငှာ..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “သမ္ပဒါနေစတုတ္ထိ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်၌ စတုတ္ထိဇကဝုတ် “သ” ဝိဘတ် သက်။
- တို့အား/တို့ငှာ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “သမ္ပဒါနေစတုတ္ထိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်၌ စတုတ္ထိဗဟုဝုတ် “နံ” ဝိဘတ် သက်။
- ၆။ မှ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါ ဒါနံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမိ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အပါဒါနံ” အနက်၌ ပဉ္စမိဇကဝုတ် “သ္မာ” ဝိဘတ် သက်။
- တို့မှ ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါနံ” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့် “အပါဒါနံ” အနက်၌ ပဉ္စမိဗဟုဝုတ် “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။
- ၇။ ၏ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သာမိ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “သာမိသ္မိဆဋ္ဌိ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “သာမိ” အနက်၌ ဆဋ္ဌိဇကဝုတ် “သ” ဝိဘတ် သက်။

- တို့၏ ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သာမိ” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “သာမိသို့ဆဋ္ဌိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့် “သာမိ” အနက်၌ ဆဋ္ဌိဗဟုဝဏ် “နံ” ဝိဘတ် သက်။
- ၈။ ၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသေသတ္တမိ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမိဧကဝဏ် “သ္မိ” ဝိဘတ် သက်။
- တို့၌ ... ဟူ၍အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “ဩကာသေသတ္တမိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမိဗဟုဝဏ် “သု” ဝိဘတ် သက်။

နာမ်ဝိဘတ်သွယ်(အကျဉ်း)

ဟူ၍အနက် ပေးသောကြောင့်	အနက်ကို အလိုရှိရကား	ဟူသောသုတ်ဖြင့်	အနက်၌	ဝိဘတ်	ဧကဝဏ်	ဗဟုဝဏ်
အို/ တို့အို	အာလုပ်	အာလပနေစ	အာလုပ်	ပဌမ	သိ	ယော
သည်/ တို့သည်	လိင်	လိင်္ဂိတ္ထေပဌမာ	လိင်	ပဌမာ	သိ	ယော
ကို/တို့ကို သို့/တို့သို့	ကံ	ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ	ကံ	ဒုတိယာ	အံ	ယော
ဖြင့်/တို့ဖြင့်	ကရိုဏ်း	ကရဏေတတိယာ	ကရိုဏ်း	တတိယာ	နာ	ဟိ
အား/တို့အား	သမ္ပဒါနံ	သမ္ပဒါနေစတုတ္ထိ	သမ္ပဒါနံ	စတုတ္ထိ	သ	နံ
မှ/တို့မှ	အပါဒါနံ	အပါဒါနေပဉ္စမိ	အပါဒါနံ	ပဉ္စမိ	သ္မာ	ဟိ
၏/ တို့၏	သာမိ	သာမိသို့ဆဋ္ဌိ	သာမိ	ဆဋ္ဌိ	သ	နံ
၌/ တို့၌	ဩကာသ	ဩကာသေသတ္တမိ	ဩကာသ	သတ္တမိ	သ္မိ	သု

ဆောင်ပုဒ်

သည် ကား က ၊ ပဌမာ ဂုတ္တာ။
 ကို သို့ စ ၊ ဒုတိယာ မတာ ။
 ဖြင့် နှင့် သည် ကြောင့် စ တတိယာ ။
 အား ငှါ စ ၊ စတုတ္ထိမတာ ။
 မှ ကြောင့် အောက် ထက် ပဉ်စမိစေဝ ။
 ၏ တွင် သည် ကို ဆဋ္ဌိမတာ ။
 သတ္တမိမှာ ဌ တွင် ကြောင့် စ ။
 ခေါ်ထူးသမျှ အာလပနာ။
 တို့များကုန်ကြ မပါ က မှတ်ကြ ဧကဝုဓ် ။
 တို့များကုန်ကြ ပါလေက မှတ်ကြ ဗဟုဝုဓ် ။

နာမကပ္ပ

ပဌမကဏ္ဍ

- ၅၂။ ဇိနဝစနယုတ္တံ ဟိ ။ (အဓိကာရသုတ်)
 ပုဗ္ဗာပရံ ရှေ့နောက်၊သုတ်၊ဂုတ္တိ၊ဥဒါဟရဏံ အလုံးစုံသည်
 မြတ်စွာဘုရား ပါဠိတော်အား လျော်သည်ချည်းသာတည်း။
- ၅၃။ လိင်္ဂံ နိပ္ပဇ္ဇတေ။ (ပရိဘာသသုတ်)
 လိင်္ဂံ လိင်ကိုလည်း
 နိပ္ပဇ္ဇတေ ပြီးလည်းပြီးစေအပ်၏။
 ဌဝိယတေစ တည်လည်းတည်ထားအပ်၏။
- ၅၄။ တတောစ စ ဝိဘတ္တိယော ။ (ဝိဘတ္တိဝိမိသုတ်)
 ဝိဘတ္တိယော ဝိဘတ်တို့သည်
 တတောစ ထိုလိင်တို့မှလည်း

ပရာ နောက်၌ သက်ကုန်သည်
ဟောန္တိ ဖြစ်ကုန်၏။

၅၅။ သိ ယော, အံ ယော , နာ ဟိ , သ နံ , သွာ ဟိ , သ နံ , သွိ သု ။
(ဝိဘတ်...၁၄...လုံး)

၅၆။ တဒနုပရောစေန ။ (ပရိဘာသာသုတ်)
ထို ဇိနဝစနနှင့်မဆန့်ကျင်သဖြင့်
လိင်္ဂိဉ္စ လိင်ကိုလည်းကောင်း၊
ဓာတုစ ဓာတ်ကိုလည်းကောင်း၊
နိပ္ပဇ္ဇတိ ပြီးလည်းပြီးစေအပ်၏။
ဌပိယတေစ တည်လည်းတည်ထားအပ်၏။

၅၇။ အာလပနေ သိ ဂသညော ။ (ဝိဘတ္တိသညာသုတ်)
အာလပနေ အာလုပ်အနက်၌
ဝိဟိတော စီရင်အပ်သော
သိ သိဝိဘတ်သည်
ဂသညော ဂ..မည်သည်
ဟောတိ ဖြစ်၏။

***** လိင် ၊ ဂိုဏ်း ၊ ကာရံ ၊ ဝိဘတ် ၊ အနက် ၊ သိဖို့ နာမ်ဂိုဏ်း သင်ရမည်။

၁။ ပုရိသာဒိဂိုဏ်း

(၁)	လိင်	ပုလ္လင်
(၂)	ဂိုဏ်း	ပုရိသာဒိဂိုဏ်း
(၃)	ကာရံ	အကာရန္တ
(၄)	ဝိဘတ်	အို.....တို့အို

သည်....တို့သည်

တို့.....တို့ကို / သို့.....တို့သို့

ဖြင့်.....တို့ဖြင့်

အား.....တို့အား / ငှာ.....တို့ငှာ

မှ.....တို့မှ

၏.....တို့၏

၌.....တို့၌

စီရင်သောသုတ်များ

- ၅၇။ အာလပနေ သိ ဂသညော ။ (အာလုပ်သိကို ဂအမည်ပေး)
- ၆၁။ သာဂမော သေ ။ (သဝိဘတ်ကြောင့် ‘သ’လာ)
- ၈၃။ သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိမ္ပိ သရလောပေ တုပကတိ ။
(နောက် ‘ဩ’ကြောင့် ရှေ့သရကိုချေ။ ‘ဩ’ကို ‘ဩ’ ဟုပကတိပြု)
- ၈၉။ သုနံဟိသု စ ။ (နောက် ‘နံ’ဝိဘတ်ကြောင့် ရှေ့သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု)
- ၉၉။ သွာဟိသ္မိနံ မှာဘိမ္ပိ ဝါ ။ (သွာကို မှာ၊ ဟိ ကို ဘိ၊ သ္မိ ကို မှိ ပြောင်း)
- ၁၀၁။ သုဟိသွကာရော ဧ ။ (‘သု,ဟိ’ ဝိဘတ်ဖြင့် ရှေ့မှ ‘အ’ကို ‘ဧ’ ပြု)
- ၁၀၃။ အတောနေန ။ (နာဝိဘတ်ကို ‘ဧန’ ပြု)
- ၁၀၄။ သော ။ (သိဝိဘတ် ကို ‘ဩ’ ပြု)
- ၁၀၇။ သဗ္ဗယောနီ နမာဧ ။ (ပထမ ‘ယော’ဝိဘတ် ကို ‘အာ’ ပြု၊
ဒုတိယ ‘ယော’ဝိဘတ်ကို ‘ဧ’ ပြု)
- ၁၀၈။ သွာသ္မိနံ ဝါ ။ (‘သွာ’ ဝိဘတ်ကို ‘အာ’ ပြု၊ ‘သ္မိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဧ’ပြု)
- ၂၂၀။ သေသတော လောပံ ဂသိပိ ။ (‘သိ’ ဝိဘတ်ကိုချေ။...ဂအမည်ပေး..မပေး)
- ၂၄၄။ အကာရ ပိတာဒုန္နာနမာ ။ (‘ဂ’မည်သော ‘သိ’ဝိဘတ်ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’သရကို
‘အာ’ဒီဃပြု ။)
- ၂၄၆။ အာကာရော ဝါ ။ (‘ဂ’သိကြောင့် ရှေ့ ‘အာ’ကို ‘အ’သရပြု)

၁၀၄။ သော ။ (သောကို သိ + သြ ဟုပုဒ်ဖြတ်)

(အကာရန္တသဒ္ဓါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘သိ’ ဝိဘတ်ကို ‘သြ’ ပြုသောသုတ်)

အတော	အကာရန္တသဒ္ဓါမှ
ပရဿ	နောက်ဖြစ်သော
သိ	‘သိ’ ဝိဘတ်၏
သြ	‘သြ’ ပြုသည်။
ဟောတိ	ဖြစ်၏။

(အ + ကာရ + အန္တ) ‘အ’ အက္ခရာ အဆုံးရှိသောသဒ္ဓါမှ

၈၃။ သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိမ္ပိ သရလောပေ တု ပကတိ ။

(နောက် ‘သြ’ ကြောင့် ရှေ့သရကိုချေ။ ‘သြ’ ကို ‘သြ’ ဟုပကတိပြု)

(‘အံ’ ဝိဘတ်၊ အာဒေသ၊ ပစ္စည်း အစရှိသော သရကြောင့် ရှေ့သရချေ၍ ရှေ့သရကျေပြီးသည်ရှိသော နောက်သရကို ပကတိပြုသောသုတ်)

အမာဒေသ ပစ္စယာဒိမ္ပိ	‘အံ’ ဝိဘတ် ၊ အာဒေသ ၊ ပစ္စည်း ၊ အစရှိသောသရကြောင့်
သရလောပေါ	ရှေ့သရ၏ ကျေခြင်းသည်သာလျှင်
ဟောတိ	ဖြစ်၏။
သရလောပေ	ရှေ့သရကျေပြီးသည်ရှိသော
ပရဿ	နောက်သရ၏
ပကတိ	ပကတိအပြုသည်
ဟောတိ	ဖြစ်၏။

(နိမိတ်..ငချက်၊ ကာရိယ..၂ချက်ပါသောသုတ်)

(၁) ပုရိသော (ယောက်ျားသည်)

ပုရိသော ကို ပုရိသ လိင်တည်း။

သည်..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “လိင်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “လိင်္ဂတ္ထပဌမာ” ဟူသော
သုတ် ဖြင့် “လိင်” အနက်၌ ပဌမာဧကပုစ် “သိ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + သိ

“သော” ဟူသောသုတ်ဖြင့် အကာရန္တမှ နောက်ဖြစ်သော ‘သိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဩ’ ပြု၊

ပုရိသ + ဩ

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘သ်’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော
‘သ်’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသ် အ + ဩ

“သရလောပေါမာဒေသ ပစ္စယာဒိမ္မိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘ဩ’ သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရချေပြီးသည်ရှိသော်နောက် ‘ဩ’ သရကိုလည်း
‘ဩ’ ဟု ပကတိပြု။

ပုရိသ် + ဩ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဩ’ သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသော

ကားပြီး၏။

၁၀၇။ သဗ္ဗယောနိ နမာဇ ။

(ပ..ယော ‘အာ’ ပြု ၊ ဒု..ယော ‘ဇ’ ပြု)

အတော

‘အ’ ကာရန္တသဒ္ဒါတို့မှ

ပရေသံ

နောက်ဖြစ်ကုန်သော

သဗ္ဗယောနိနံ

အလုံးစုံသော ပဌမာယောဝိဘတ်၊ နိအက္ခရာ၊

ဒုတိယာ ယောဝိဘတ်၊ နိအက္ခရာတို့၏

ယထာသင်္ချေ

အစဉ်အတိုင်း

အာ ၊ ဇ

‘အာ’ ပြု၊ ‘ဇ’ ပြုတို့သည် အချို့

ဟောနို့

ဖြစ်ကုန်၏။

(၂) ပုရိသာ (ယောက်ျားတို့သည်)

ပုရိသာ ကို ပုရိသ လိင်တည်။

တို့သည်..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “လိင်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “လိင်္ဂတ္ထပဌမာ” ဟူသော
သုတ် ဖြင့် “လိင်” အနက်၌ ပဌမာဗဟုဝစ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + ယော

“သဗ္ဗယောနီ နမာဇ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

ပုရိသဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ပဌမာ ‘ယော’ ဝိဘတ်ကို ‘အာ’ ပြု၊

ပုရိသ + အာ

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘သ်’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော
‘သ်’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသ် အ + အာ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသဖြစ်သော ‘အာ’ သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရကျပြီးသည် ရှိသော်
နောက် ‘အာ’ သရကိုလည်း ‘အာ’ ဟု ပကတိပြု။

ပုရိသ် + အာ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကိုနောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသာ

ကားပြီး၏။

၅၇။ အာလပနေ သိ ဂ သညော ။

(အာလုပ်အနက်၌ သက်သော ‘သိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဂ’ အမည်မှဲ့သောသုတ်)

အာလပန

အာလုပ်အနက်၌

ဝိဟိတော

စီရင်အပ်သော(ဝါ) သက်သော

သိ

သိဝိဘတ်၏

ဂသညော ‘ ဂ ’ အမည်ရှိသည်
ဟောတိ ဖြစ်၏။

၂၄၄။ အကာရ ပိတာဒုန္တာနမာ။

(‘ ဂ ’ မည်သော ‘ သိ ’ ဝိဘတ်ကြောင့် အကာရန္တသဒ္ဓါ ၊ ပိတုသဒ္ဓါ အစရှိကုန်သော သဒ္ဓါတို့၏ အဆုံးသရတို့ကို ‘ အာ ’ ဒီဃပြု ။)

ဂေ ‘ ဂသိ ’ ကြောင့်
အာကာရ ပိတာဒုန္တာနံ ‘ အ ’ ကာရန္တသဒ္ဓါ၊ ပိတုသဒ္ဓါအစရှိကုန်သော သဒ္ဓါတို့၏ အဆုံးသရတို့၏
အာ ‘ အာ ’ ပြုသည်
ဟောတိ ဖြစ်၏။

၂၄၆။ အာကာရော ဝါ ။ (‘ ဂသိ ’ ကြောင့် ရှေ့ ‘ အာ ’ ကို ‘ အ ’ သရပြု)

(‘ ဂ ’ သိကြောင့် ‘ အာ ’ အက္ခရာကို အချို့ ရသပြုသောသုတ်)

ဂေ ‘ ဂသိ ’ ကြောင့်
အာကာရော ‘ အာ ’ အက္ခရာသည်
ဝါ အချို့
ရသံ ရသအဖြစ်သို့
အာပဇ္ဇတေ ရောက်၏

၂၂၀။ သေသတော လောပံ ဂသိဝိ ။ (‘ သိ ’ ဝိဘတ်ကိုချေ။..... ‘ ဂ ’ အမည် ပေး/မပေး)

(‘ ဂ ’ အမည်ရှိသော အာလပနတ္ထသိဝိဘတ် ၊ လိင်္ဂိတ္ထ သိ ဝိဘတ်တို့ကို ချေသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။

သေသတော သိ ၊ သော ၊ သျာစ စသောသုတ်တို့ဖြင့်စီရင်အပ်သော လိင်္ဂိတို့မှ ကြွင်းသော
 လိင်္ဂသုံးပါးတို့မှ
ပရော နောက်ဖြစ်သော
ဂသိဝိ ‘ ဂ ’ အမည်ရှိသော အာလပနတ္ထ ‘ သိ ’ ဝိဘတ်၊
 လိင်္ဂိတ္ထ ‘ သိ ’ ဝိဘတ်တို့သည်လည်း၊
လောပံ ကျေခြင်းသို့
အာပဇ္ဇတေ ရောက်၏။

(၃)(က) ဘော ပုရိသ (အို....ယောက်ျား)

ဘော ပုရိသ ကို ပုရိသ လိင်တည်။

အို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အာလပနေစ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဧကဝုဇ် “သိ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + သိ

“အာလပနေ သိ ဂ သညော” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

အာလုပ်အနက်၌ သက်သော ‘သိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဂ’ အမည်မှည့်။

ပုရိသ + သိ
↓
(ဂ)

ပုဗ္ဗမဓောဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘သ်’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသ် အ + သိ
↓
(ဂ)

“အကာရ ပိတာဒျန္တာနမာ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်နောက်

‘ဂသိ’ ကြောင့် အကာရန္တဖြစ်သော ပုရိသသဒ္ဒါ၏အဆုံး ‘အ’ ကို ‘အာ’ ပြု။

ပုရိသ် အာ + သိ
↓
(ဂ)

“အာကာရော ဝါ ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘ဂသိ’ ကြောင့် ‘အာ’ အက္ခရာကို ‘အ’ ရသပြု။

ပုရိသ် အ + သိ
↓
(ဂ)

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကို နောက် ‘အ’ သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသ + သိ
↓
(ဂ)

“သေသတော လောပံ ဂသိပိ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ဂ’ အမည်ရှိသော အာလပနတ္ထ ‘သိ’ ဝိဘတ်ကိုချေ။

ဘောပုရိသ

ကားပြီး၏။

(၃)(ခ) ဘော ပုရိသာ (အို....ယောက်ျား)

ဘောပုရိသာ ကို ပုရိသ လိင်တည်။

အို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အာလပနေစ” ဟူသော
သုတ် ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဧကဝုဇ် “သိ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + သိ

“အာလပနေ သိ ဂ သညော” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

အာလုပ်အနက်၌ သက်သော ‘သိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဂ’ အမည်မှည့်။

ပုရိသ + သိ
↓
(ဂ)

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘သိ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော
‘သိ’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသ အ + သိ
↓
(ဂ)

“အကာရ ဝိတာဒျန္တာနမာ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်နောက်

‘ဂသိ’ ကြောင့် အကာရန္တဖြစ်သော ပုရိသသဒ္ဓါ၏အဆုံး ‘အ’ ကို ‘အာ’ ပြု။

ပုရိသ အာ + သိ
↓
(ဂ)

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သိ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသာ + သိ
↓
(ဂ)

“သေသတော လောပံ ဂသိဝိ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ဂ’ အမည်ရှိသော အာလပနတ္ထ ‘သိ’ ဝိဘတ်ကိုချေ။

ဘောပုရိသာ

ကားပြီး၏။

(၄) ဘောန္တော ပုရိသာ

(အိုယောက်ျားတို့)

ဘောန္တော ပုရိသာ ကို ပုရိသ လိင်တည်။

အိုတို့..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အာလပနေစ” ဟူသော
သုတ် ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဗဟုဝုစ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + ယော

“သဗ္ဗယောနိနမာဇ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

ပုရိသဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှနောက်ဖြစ်သောပဌမာ ‘ယော’ ဝိဘတ်ကို ‘အာ’ ပြု။

ပုရိသ + အာ

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘သ်’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော
‘သ်’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသ် အ + အာ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိမ္မိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသ ဖြစ်သော ‘အာ’ သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရ ကျပြီးသည်ရှိသော်
နောက် ‘အာ’ ကိုလည်း ‘အာ’ ဟု ပကတိပြု။

ပုရိသ် + အာ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကို ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ဘောန္တော ပုရိသာ

ကားပြီး၏။

(၅) ပုရိသံ

(ယောက်ျားကို)

ပုရိသံ ကို ပုရိသ လိင်တည်။

ကို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ” ဟူသော

သုတ် ဖြင့် “ကံ” အနက်၌ ဒုတိယာဇကဝုစ် “အံ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + အံ

ပုဗ္ဗမစောဋိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘သံ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ၊ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘သံ’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသံ အ + အံ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘အံ’ဝိဘတ် ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’သရကို ချေ။ရှေ့ ‘အ’သရ ကျေပြီးသည်ရှိသော နောက် ဝိဘတ် ‘အံ’ကိုလည်း ‘အံ’ ဟု ပကတိပြု။

ပုရိသံ + အံ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သံ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အံ’ဝိဘတ်သို့ကပ် ၊

ပုရိသံ

ကားပြီး၏ ။

(၆) ပုရိသေ (ယောက်ျားတို့ကို)

ပုရိသေ ကို ပုရိသ လိင်တည်။

တို့ကို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ”ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကံ” အနက်၌ ဒုတိယာဗဟုဝုစ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + ယော

“သဗ္ဗယောနိနမာဇ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

ပုရိသ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ဒုတိယ ‘ယော’ဝိဘတ်ကို ‘ဇ’ ပြု၊

ပုရိသ + ဇ

ပုဗ္ဗမစောဋိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘သံ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ၊ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘သံ’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသံ အ + ဇ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသ ဖြစ်သော ‘ဇ’သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’သရကို ချေ။ရှေ့ ‘အ’သရ ကျေပြီးသည်ရှိသော နောက် သရ ‘ဇ’ကိုလည်း ‘ဇ’ ဟု ပကတိပြု။

ပုရိသ် + ဇ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကိုနောက် ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသေ

ကားပြီး၏။

၁၀၃။ အတော နေ့နံ့ ။

(အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘နာ’ဝိပါက်ကို ‘ဧန’ ပြုသောသုတ်)

[illegible]

ပရဿ နောက်ဖြစ်သော

နာ ‘နာ’ဝိဘတ်၏

ဧနိ ‘ဧနိ’ ပြုသည်

ဟောတိ ဖြစ်၏။

(၇) ပုရိသေန (ယောက်ျားဖြင့်)

ပုရိသေန ကို ပုရိသ လိင်တည်။

ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိုဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏေတတိယာ”

ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိုဏ်း” အနက်၌ တတိယာဇကဝုဇ် “နာ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + နာ

“အတော နေနီ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ပုရိသ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘နာ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဧန’ ပြု

ပုရိသ + ဇန

ပုဗ္ဗမဇောဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘သ်’ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ၊ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘သ်’ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသ် အ + ဇန

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသ ဖြစ်သော ‘ဇန’ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရ ကျပြီးသည်ရှိသော နောက် ‘ဇန’ ကိုလည်း ‘ဇန’ ဟု ပကတိပြု။

ပုရိသ် + ဇန

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသေန

ကားပြီး၏။

၁၀၁။ သုဟိသ္မကာရော ဇ ။

(သု / ဟိ ဝိဘတ်တို့ကြောင့် ‘အ’ အက္ခရာကို ‘ဇ’ ပြုသောသုတ်)

သုဟိသု

‘သု’ ဝိဘတ် ၊ ‘ဟိ’ ဝိဘတ်တို့ကြောင့်

အကာရော

‘အ’ အက္ခရာသည်

ဇ

‘ဇ’ အပြုသို့

အာပဇ္ဇတေ

ရောက်၏။

(၈)(က) ပုရိသေဟိ

(ယောကျ်ားတို့ဖြင့်)

ပုရိသေဟိ ကို ပုရိသ လိင်တည်း။

တို့ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏတတိယာ”

ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိဏ်း” အနက်၌ တတိယာဗဟုပုစ္စ “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + ဟိ

ပုဗ္ဗမောဠိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘သ်’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသ် အ + ဟိ

“သုဟိသ္မကာရော ဇ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘ဟိ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘ဇ’ ပြု၊

ပုရိသ် ဇ + ဟိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကိုနောက် ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသေဟိ

ကားပြီး၏။

ပုရိသေဟိ

“သွာဟိသ္မိနံ မှာဘိမိ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်
ပုရိသေဟိမှ ‘ဟိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဘိ’ ပြု၊

ပုရိသေဘိ

ကားပြီး၏။

၆၁။ သာဂမော သေ ။ (နောက် ‘သ’ ဝိဘတ်ကြောင့် ‘သ’ အက္ခရာလာ သောသုတ်)
သေ ‘သ’ ဝိဘတ်ကြောင့်
သာဂမော ‘သ’ အက္ခရာလာခြင်းသည်
ဟောတိ ဖြစ်၏။

(၉) ပုရိသဿ (ယောက်ျားအား)

ပုရသဿ ကို ပုရိသ လိင်တည်။

အား ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “သမ္ပဒါနေစတုတ္ထိ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်၌ စတုတ္ထိဧကဝုဇ် “သ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + သ

“သာဂမော သေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်
နောက် ‘သ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့၌ ‘သ’ အက္ခရာလာ။

ပုရိသ + သံသ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်
ရှေ့ ‘သ’ ဗျည်းကို နောက် ‘သံ’ ဗျည်းသို့ကပ်၊

ပုရိသဿ

ကားပြီး၏။

၈၉။ သုနံဟိသု စ ။

(‘သု’ ဝိဘတ်၊ ‘နံ’ ဝိဘတ်၊ ‘ဟိ’ ဝိဘတ်တို့ကြောင့် ရှေ့သရတို့ကို ‘အာ’ ဒီဃ ပြု)

သုနံဟိသု စ ‘သု’ ဝိဘတ်၊ ‘နံ’ ဝိဘတ်၊ ‘ဟိ’ ဝိဘတ်တို့ကြောင့်လည်း

သရာ ရှေ့သရတို့သည်

ဒီဃ ဒီဃအပြုသို့

အာပဇ္ဇန္တေ ရောက်ကုန်၏။

(၁၀) ပုရိသာနံ (ယောကျ်ားတို့အား)

ပုရိသာနံ ကို ပုရိသလိင်တည်။

တို့အား ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “သမ္ပဒါနေစတုတ္ထိ”

ဟူသော သုတ်ဖြင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်၌စတုတ္ထိဗဟုဝစ် “နံ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + နံ

ပုဗ္ဗမဓောဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘သ်’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကွင်းစေ့ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသ် အ + နံ

“သုနံဟိသု စ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘နံ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု၊

ပုရိသ် အာ + နံ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသာနံ

ကားပြီး၏။

၁၀၈။ သွာသ္မိနံ ဝါ ။

(အကာရန္တသဒ္ဓါတို့မှ နောက်ဖြစ်ကုန်သော ‘သွာ’ ဝိဘတ်၊ ‘သ္မိ’ ဝိဘတ် တို့ကိုအစဉ်အတိုင်း အချို့ ‘အာ’ ပြု၊ ‘ဧ’ ပြုသောသုတ်)

အတော အကာရန္တသဒ္ဓါတို့မှ

ပရေသံ နောက်ဖြစ်ကုန်သော

သွာသ္မိနံ ‘သွာ’ ဝိဘတ် ၊ “သ္မိ” ဝိဘတ်တို့၏

ယထာသရံ အစဉ်အတိုင်း

ဝါ အချို့

အာဧ ‘အာ’ ပြု ၊ ‘ဧ’ ပြုတို့သည်

ဟောန္တိ ဖြစ်ကုန်၏။

(၁၁)(က) ပုရိသသ္မာ (ယောက်ျားမှ)

ပုရိသသ္မာကို ပုရိသ လိင်တည်။

မှ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါန်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမိ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အပါဒါန်” အနက်၌ ပဉ္စမိဧကဝုဇ် “သ္မာ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + သ္မာ

ပုရိသသ္မာ

ကားပြီး၏။

(၁၁)(ခ) ပုရိသမှာ (ယောက်ျားမှ)

ပုရိသမှာ ကို ပုရိသ လိင်တည်။

မှ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါန်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမိ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အပါဒါန်” အနက်၌ ပဉ္စမိဧကဝုဇ် “သ္မာ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + သ္မာ

“သ္မာဟိသ္မိနံ မှာဘိမိ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘သ္မာ’ ဝိဘတ်ကို ‘မှာ’ ပြု၊

ပုရိသမှာ

ကားပြီး၏။

(၁၁)(ဂ) ပုရိသာ (ယောက်ျားမှ)

ပုရိသာ ကို ပုရိသ လိင်တည်။

မှ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါန်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမိ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အပါဒါန်” အနက်၌ ပဉ္စမိဧကဝုဇ် “သ္မာ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + သ္မာ

“သ္မာသ္မိနံ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ပုရိသ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘သ္မာ’ ဝိဘတ်ကို ‘အာ’ ပြု၊

ပုရိသ + အာ

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘သ်’ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ့ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘သ်’ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသ် အ + အာ

“သရလောပေါမာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသ ဖြစ်သော ‘အာ’သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’သရကို ချေ။ရှေ့ ‘အ’သရ ကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက် ‘အာ’သရကိုလည်း ‘အာ’ ဟု ပကတိပြု။

ပုရိသ် + အာ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သ်’ဗျည်းကိုနောက် ‘အာ’သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသာ

ကားပြီး၏။

(၁၂)(က) ပုရိသေဟိ (ယောက်ျားတို့မှ)

ပုရိသေဟိ ကို ပုရိသ လိင်တည်။

တို့မှ ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါန်” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမိ”

ဟူသော သုတ်ဖြင့် “အပါဒါန်” အနက်၌ပဉ္စမိဗဟုဝစ် “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + ဟိ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’သရမှ ‘သ်’ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ့ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘သ်’ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသ် အ + ဟိ

“သုဟိသ္မကာရော ဧ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘ဟိ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’သရကို ‘ဧ’ပြု။

ပုရိသ် ဧ + ဟိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သ်’ဗျည်းကိုနောက် ‘ဧ’သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသေဟိ

ကားပြီး၏။

(၁၂)(ခ) ပုရိသေဘိ

(ယောက်ျားတို့မှ)

ပုရိသေဘိ ကို ပုရိသ လိင်တည်။

တို့မှ ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါန်” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမိ”

ဟူသော သုတ်ဖြင့် “အပါဒါန်” အနက်၌ပဉ္စမိဗဟုဝစ် “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + ဟိ

“ပုဗ္ဗ မဆောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘သံ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘သံ’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသံ အ + ဟိ

“သုဟိသုကာရော ဇ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘ဟိ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘ဇ’ ပြု၊

ပုရိသံ ဇ + ဟိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော ‘သံ’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသေဟိ

“သွာဟိသ္မိနံ မှာဘိမိ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့် ပုရိသေဟိမှ ‘ဟိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဘိ’ ပြု၊

ပုရိသေဘိ

ကားပြီး၏။

(၁၃) ပုရိသဿ

(ယောက်ျား၏)

ပုရိသဿ ကို ပုရိသ လိင်တည်။

၏ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သာမိ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “သာမိသ္မိဆဋ္ဌိ” ဟူသော

သုတ် ဖြင့် “သာမိ” အနက်၌ ဆဋ္ဌိဇကဝုစ် “သ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + သ

“သာဂမော သေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နောက် ‘သ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့၌ ‘သ’ အက္ခရာလာ။

ပုရိသ + သံ သ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

ရှေ့ ‘သ’ ဗျည်းကို နောက် ‘သံ’ သို့ကပ်၊

ပုရိသဿ

ကားပြီး၏။

(၁၄) ပုရိသာနံ (ယောက်ျားတို့၏)

ပုရိသာနံ ကို ပုရိသ လိင်တည်း။

တို့၏ ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သာမိ” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “သာမိသ္မိဆဋ္ဌိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့် “သာမိ” အနက်၌ ဆဋ္ဌိဗဟုဝုဇ် “နံ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + နံ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘သံ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘သံ’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသံ အ + နံ

“သုနံဟိသု စ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘နံ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု၊

ပုရိသံ အာ + နံ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သံ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသာနံ

ကားပြီး၏။

(၁၅)(က) ပုရိသသ္မိ (ယောက်ျား၌)

ပုရိသသ္မိ ကို ပုရိသ လိင်တည်း။

၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသေသတ္တမိ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမိဇကဝုဇ် “သ္မိ” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + သ္မိ

ပုရိသသ္မိ

ကားပြီး၏။

(၁၅)(ခ) ပုရိသမိ (ယောက်ျား၌)

ပုရိသသို့ကို ပုရိသလိင်တည်။

၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသသတ္တမိ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမိဇကဝုဇ် “သို့” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + သို့

“သွာဟိသို့နံ မှာဘိမိ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘သို့’ ဝိဘတ်ကို ‘မိ’ ပြု၊

ပုရိသမိ

ကားပြီး၏။

(၁၅)(ဂ) ပုရိသေ (ယောက်ျား၌)

ပုရိသေကို ပုရိသလိင်တည်။

၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသသတ္တမိ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမိဇကဝုဇ် “သို့” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + သို့

“သွာသို့နံ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

ပုရိသ ဟူသော အကာရန္တမှ နောက်ဖြစ်သော ‘သို့’ ဝိဘတ်ကို ‘ဧ’ ပြု၊

ပုရိသ + ဧ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘သ်’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘သ်’
ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသ် အ + ဧ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိမိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသဖြစ်သော ‘ဧ’ သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက်
‘ဧ’ သရကိုလည်း ‘ဧ’ ဟု ပကတိပြု။

ပုရိသ် + ဧ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဧ’ သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသေသု

ကားပြီး၏။

(၁၆) ပုရိသေသု (ယောက်ျားတို့၌)

ပုရိသေသု ကို ပုရိသ လိင်တည်။

တို့၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသသတ္တမီ”

ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမဗဟုပုစ္ဆံ “သု” ဝိဘတ် သက်။

ပုရိသ + သု

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘သ်’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘သ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ပုရိသ် အ + သု

“သုဟိသ္မကာရော ဇ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘သု’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘ဇ’ ပြု၊

ပုရိသ် ဇ + သု

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သ်’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

ပုရိသေသု

ကားပြီး၏။

ဂဏ

ပေါင်း

နာမပဒမာလာ

နာမ်ပုဒ်အစဉ်အတိုင်း

မေးခွန်း။ ။ နာမ်ပုဒ်ကို အစဉ်ကျအောင် စဉ်ပြပါ။

ဂိုဏ်းသည်

၁။ မနောဂိုဏ်း

၂။ မနောဂဏာဒိဂိုဏ်း

၃။ အမနောဂိုဏ်း အားဖြင့် (၃)ပိုင်းအပြားရှိ၏။

၁။ မနောဂိုဏ်းသည် ‘နာ’ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ ‘သာ’၊ ‘သ’ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ ‘သော’၊ ‘သ္မိ’ဝိဘတ် နှောင်းရာ၌ ‘သိ’ အဆုံးရှိခြင်း၊

၂။ သမာသံ တဒ္ဓိတ်တို့၏ အလယ်၌ ‘ဩ’ အက္ခရာ အဆုံးရှိခြင်း၊

၃။ ကြိယာ၏ ‘ကံ’၌ ‘ဩ’ အက္ခရာ အဆုံးရှိခြင်း၊

ဤလက္ခဏာ သုံးပါးနှင့် ယှဉ်သော ဂိုဏ်းသည် “မနောဂိုဏ်း” မည်၏။ ထို “မနောဂိုဏ်း” သည် ‘လိင်’ အားဖြင့် ‘ပုလ္လိင်’ သာတည်း။

မနောဂဏာဒိဂိုဏ်းသည်

..... ‘နာ’ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ ‘သာ’၊ ‘သ’ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ ‘သော’၊ ‘သ္မိ’ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ ‘သိ’ အဆုံးရှိခြင်း၊

ဤလက္ခဏာ တစ်ပါးနှင့်သာယှဉ်သော ဂိုဏ်းသည်လည်းကောင်း၊

..... သမာသံ ၊ သဒ္ဓိတ်တို့၏ အလယ်၌ ‘ဩ’ အက္ခရာ အဆုံးရှိခြင်း၊

ဤလက္ခဏာ တစ်ပါးနှင့်သာယှဉ်သော ဂိုဏ်းသည်လည်းကောင်း၊

မနောဂဏာဒိဂိုဏ်း မည်၏။ ထို မနောဂဏာဒိဂိုဏ်းသည် လိင် အားဖြင့် ‘ပုလ္လိင်’ သာတည်း။

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော လက္ခဏာသုံးပါးနှင့် မယှဉ်သော ဂိုဏ်းသည် ‘အမနောဂိုဏ်း’ မည်၏။

အမနောဂိုဏ်းသည်.....

(၁)	ပုရိသာဒိဂိုဏ်း	ဆောင်ပုဒ်။
(၂)	ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်း	ပု ၊ ဂ ၊ ပုမာ ၊ ဂဏ် ၊ ရာဇာ ၊ သတ်
(၃)	ပုမာဒိဂိုဏ်း	စိတ် ၊ ရတ် ၊ ကညာ ၊ နဒါ ၊ ဂဟံ
(၄)	ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း	သမ္မနာမ် ၊ ဂဏံ ဒွါဒသ။
(၅)	ရာဇာဒိဂိုဏ်း	
(၆)	သတ္တာဒိဂိုဏ်း	
(၇)	စိတ္တာဒိဂိုဏ်း	
(၈)	ရတ္တာဒိဂိုဏ်း	
(၉)	ကညာဒိဂိုဏ်း	
(၁၀)	နဒါဒိဂိုဏ်း	
(၁၁)	ဂဟပတာဒိဂိုဏ်း	
(၁၂)	သမ္မနာမ်ဂိုဏ်း	အားဖြင့် (၁၂)ပါးအပြားရှိ၏။

၁။ ပုရိသာဒိဂိုဏ်း

(ပုရိသ = ယောက်ျား)

ပုရိသာဒိဂိုဏ်းသည်

တည်သောအခါ ‘ပုရိသ’ဟု အကာရန္တဖြင့် တည်ပြီးလျှင် ‘သော’ ဟူသောသုတ်ဖြင့် ‘သိ’ဝိဘတ်ကို ‘ဩ’ပြု၍ ပုရိသော ဟု ‘ဩ’ကာရန္တဖြင့် ပြီးကောင်းသော ဂိုဏ်းသည် ‘ပုရိသာဒိဂိုဏ်း’ မည်၏။ ထို ပုရိသာဒိဂိုဏ်းသည် လိင်အားဖြင့် ‘ပုလ္လိင်’ သာတည်း။

ပုရိသာဒိဂိုဏ်း ‘ပုရိသ’ သဒ္ဒါကို ရုပ်စဉ်ဟန်ကား.....

ဝိဘတ်	ဧကဝုဇ်	ဗဟုဝုဇ်
(ပ) သည်/တို့သည်	ပုရိသော	ပုရိသာ
(အာ) အို/အို...တို့	ဘောပုရိသ ,ပုရိသာ	ဘောန္တော ပုရိသာ
(ဒု) ကို/တို့ကို	ပုရိသံ	ပုရိသေ
(တ) ဖြင့်/တို့ဖြင့်	ပုရိသေန	ပုရိသေဟိ , ပုရိသေဘိ
(စ) အား/တို့အား	ပုရိသဿ	ပုရိသာနံ
(ဇိ) မှ/တို့မှ	ပုရိသဿှာ,ပုရိသမှာ,ပုရိသာ	ပုရိသေဟိ,ပုရိသေဘိ
(ဆ) ၏/တို့၏	ပုရိသဿ	ပုရိသာနံ
(သ) ဌ်/တို့ဌ်	ပုရိသသ္မိ,ပုရိသမ္ပိ,ပုရိသေ	ပုရိသေသု

ပုရိသာဒိဂိုဏ်း ‘သုဂတ’ သဒ္ဒါကို ရုပ်စဉ်ဟန်ကား.....

ဝိဘတ်	ဧကဝုဇ်	ဗဟုဝုဇ်
(ပ) သည်/တို့သည်	သုဂတော	သုဂတာ
(အာ) အို/အို...တို့	ဘောသုဂတ ,ဘောသုဂတာ	ဘောန္တော သုဂတာ
(ဒု) ကို/တို့ကို	သုဂတံ	သုဂတေ
(တ) ဖြင့်/တို့ဖြင့်	သုဂတေန	သုဂတေဟိ , သုဂတေဘိ
(စ) အား/တို့အား	သုဂတဿ	သုဂတာနံ

(ဇီ) မှ/တို့မှ	သုဂတသ္မာ,သုဂတမှာ,သုဂတာ	သုဂတေဟိ,သုဂတေဘိ
(ဆ) ၏/တို့၏	သုဂတဿ	သုဂတာနံ
(သ) ဌ်/တို့ဌ်	သုဂတသ္မိ,သုဂတမိ,သုဂတေ	သုဂတေသု

ဂိုဏ်းဝင်ပုဒ်

ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မော သံဃော ပေါသော , ဒေဝေါစ မနုဿော နရော ။
မာတုဂါမော ဩရောဓောတိ , ပုရိသာဒိဂဏော မတော ။

ဗုဒ္ဓေါ	ဘုရား	မနုဿော	လူ
ဓမ္မော	တရား	နရော	လူ
သံဃော	သံဃာ	မာတုဂါမော	မိန်းမ
ပေါသော	ယောက်ျား	ဩရောဓော	မောင်းမ
ဒေဝေါ	နတ်		

ပုရိသာဒိဂိုဏ်း (ပုလ္လိင်)

သူရ	နတ်	ဥဂရ	မြွေ
အသူရ	အသူရနတ်	နာဂ	ဆင်
နရ	လူ	ယက္ခ	ဘီလူး
ဂန္ဓဗ္ဗ	နတ်	သံဃ	သံဃာ
ကိန္နရ	ကိန္နရာ	ဩဃ	ရေအယဉ်
မနုဿ	လူ	ဃောသ	အသံ
ပိသာစ	မြေဘုတ်ဘီလူး	ပဋိဃ	ဒေါသ
ပေတ	ပြိတ္တာ	အာသဝ	သေရည်
မာတင်္ဂီ	ဆင်	ကောဓ	အမျက်
တုရင်္ဂီ	မြင်း	လောဘ	အလိုကြီးခြင်း
ဝရာဟ	ဝက်	သာရမ္ဘ	ချုပ်ချယ်ခြင်း

သီဟ	ခြင်္သေ့	ထမ္မ	တိုင်
ဗျူ	ကျား	မဒ	ယစ်မူး
အစ္ဆ	ဝံ	မာန	မာန်
ကစ္ဆပ	လိပ်	ပမာဒ	မေ့သည်
တရစ္ဆ	ကျားသစ်	မက္ခ	ကျေးဇူးကန်း
မိဂ	သမင်	ပုန္နဂ	ပုန်းညက်ပင်
အဿ	မြင်း	ပူဂ	ကွမ်းသီး
သောဏ	ခွေး	ပနသ	ပိန္နပင်
အာလောက	အရောင်အလင်း	အသန	ပိတောက်ပင်
လောက	လောက	စမ္ပက	စကားဝါပင်
နိလယ	အိမ်	အမ္မ	သရက်ပင်
အနိလ	လေ	ဟိန္ဒ္ရလ	တနံးပင်
စာဂ	ပေးကမ်းခြင်း	တာလ	ထန်းပင်
ယောဂ	ယှဉ်ခြင်း	ဗကုလ	ခရေပင်
ဝါယာမ	လုံ့လ	အဇ္ဈန	ထောပတ်သီး
ဂါ မ	ရွာ	ကိသုက	ပေါက်ပင်
နိဂမ	ရွာကြီး	မန္ဒာရ	ထင်းရှူးပင်
အာဂမ	အာဂုံ	ကုန္ဒ	သင်းခွေပင်
ဓမ္မ	တရား	ပုစိမန္တ	တမာပင်
ကာမ	လောဘ	ကရုဉ္ဇ	သင်းဝံပင်
ရုက္ခ	သစ်ပင်	မယူရ	ဥဒေါင်း
ပေါသ	ယောက်ျား	ဒေဝ	နတ်
သကုန	ငှက်	နရ	လူ
အဏ္ဍဇ	ဥမှပေါက်သတ္တဝါ	မာတုဂါမ	ဒကာမ/မိန်းမ
ကောဉ္ဇ	ကြိုးကြာ	ဩရောဓ	မောင်းမ
ဟံသ	ဟင်္သာ	ဇင်္ဂမ	မြေ၌တည်ဥစ္စာ
ဗုဒ္ဓ	ဘုရား	သုဂတ	မြတ်စွာဘုရား

၁၀၄။ သောကိုသိ + ဩ ဟုပုဒ်ဖြတ်

‘သော’ ဟူသောသုတ်သည် အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘သိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဩ’ ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။

၈၃။ သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိမ္မိ ကို

သရလောပေါ + အမာဒေသပစ္စယာဒိမ္မိ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊

သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိမ္မိ သရလောပေ တု ပကတိ ဟူသောသုတ်သည်...

‘အံ’ ဝိဘတ်၊ အာဒေသ၊ ပစ္စည်း အစရှိသော သရကြောင့် ရှေ့သရချေ၍ ရှေ့သရကျပြီးသည်ရှိသော နောက်သရကို ပကတိပြုသောသုတ်ဖြစ်ပါသည်။

၁၀၇။ “သဗ္ဗယောနိနမာဇ” ကို

သဗ္ဗယောနိနံ + အာဇ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊

“သဗ္ဗယောနိနမာဇ” ဟူသောသုတ်သည် အကာရန္တသဒ္ဒါတို့မှ နောက်ဖြစ်ကုန်သော ‘ယော’ ဝိဘတ်၊ ‘နိ’ အက္ခရာ၊ ဒုတိယ ‘ယော’ ဝိဘတ်၊ ‘နိ’ အက္ခရာ တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ‘အာ’ ‘ဇ’ ပြုသော သုတ်ဖြစ်ပါသည်။

၅၇။ အာလပနေ သိဂသညော ဟူသောသုတ်သည်

အာလုပ်အနက်၌ သက်သော ‘သိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဂ’ အမည်မှည့်သော သုတ် ဖြစ်ပါသည်။

၂၄၄။ အကာရပိတာဒျန္တာနမာ ကို

အကာရပိတာ ဒျန္တာနံ + အာ ဟုပုဒ်ဖြတ်

အကာရပိတာဒျန္တာနမာ ဟူသောသုတ်သည် ‘ဂ’ သိကြောင့် အကာရန္တသဒ္ဒါ ၊ ပိတုသဒ္ဒါ၊ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ အဆုံးသရကို ‘အာ’ ပြုသောသုတ်ဖြစ်ပါသည်။

၂၄၆။ အာကာရောဝါ ဟူသောသုတ်သည် ‘ဂ’ သိကြောင့် ‘အာ’ အက္ခရာ အချို့ ‘ရဿ’ ပြုသောသုတ်ဖြစ်ပါသည်။

၂၂၀။ သေသသော လောပံ ဂသိပိ ဟူသောသုတ်သည် ‘ဂ’ အမည်ရှိသော အာလပနတ္ထ ‘သိ’ ဝိဘတ်၊ လိင်္ဂတ္ထ ‘သိ’ ဝိဘတ်တို့ကို ချေသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။

၁၀၃။ အတောနေန ကို အတောန + နေ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊

အတောနေန ဟူသောသုတ်သည် အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘နာ’ဝိဘတ်ကို ‘နေ’ပြုသော သုတ် ဖြစ်ပါသည်။

၁၀၄။ သုဟိသ္မကာရောဇ ကို သုဟိသု + အကာရောဇ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊

သုဟိသ္မကာရောဇ ဟူသောသုတ်သည် ‘သု’ဝိဘတ်၊ ‘ဟိ’ဝိဘတ်တို့ကြောင့် ‘အ’အက္ခရာကို ‘ဇ’ပြုသော သုတ် ဖြစ်ပါသည်။

၉၉။ သ္မာဟိသ္မိနံ မုဘိမိဝါ ဟူသောသုတ်သည် ‘သ္မာ’ဝိဘတ်၊ ‘ဟိ’ဝိဘတ်၊ ‘သ္မိ’ ဝိဘတ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ‘မှာ’ပြု၊ ‘ဘိ’ ပြု၊ ‘မိ’ပြုသော သုတ်ဖြစ်ပါသည်။

၆၁။ သာဂမောသေ ဟူသောသုတ်သည် ‘သ’ဝိဘတ်ကြောင့် ‘သ’အက္ခရာလာသော သုတ်ဖြစ်ပါသည်။

၈၉။ သုနံဟိသုစ ဟူသောသုတ်သည် ‘သု’ဝိဘတ်၊ ‘နံ’ဝိဘတ်၊ ‘ဟိ’ဝိဘတ် တို့ကြောင့် ရှေ့သရတို့ကို ဒီဃ ပြုသောသုတ်ဖြစ်ပါသည်။

၁၀၈။ သ္မာ သ္မိ နံဝါ ဟူသောသုတ်သည် အကာရန္တသဒ္ဒါတို့မှ နောက်ဖြစ်ကုန်သော ‘သ္မာ’ဝိဘတ်၊ ‘သ္မိ’ဝိဘတ် တို့ကို အစဉ်အတိုင်း အချို့ ‘အာ’ ‘ဇ’ပြုသောသုတ်ဖြစ်ပါသည်။

၂။ စိတ္တဒိဂိုဏ်း

(၁)	လိင်	နပုလ္လင်
(၂)	ဂိုဏ်း	စိတ္တဒိဂိုဏ်း
(၃)	ကာရံ	အကာရန္တ
(၄)	ဝိဘတ်	အို.....တို့အို သည်.....တို့သည် တို့.....တို့ကို / သို့.....တို့သို့ ဖြင့်.....တို့ဖြင့် အား.....တို့အား / ဌာ.....တို့ဌာ မှ.....တို့မှ ၏.....တို့၏ ၌.....တို့၌

စီရင်သောသုတ်များ

- ၈၈။ ယောသု ကတနိကာရလောပေသု ဒီဃံ ။ (နိ..သို့..ကျေပြီးဖြစ်သောဝိဘတ်ရှိလျှင်သရကို ‘ဒီဃ’ ပြု)
- ၂၁၉။ သိ (‘သိ’ဝိဘတ်ကို ‘အံ’ပြုသောသုတ်)
- ၂၁၈။ အတော နိစ္စံ ။ (‘ယော’ကို နိ ပြု)
- ၁၆၀။ အ ကမ္မန္တဿ စ ။ (‘နာ’ကြောင့်ကမ္မ၏အဆုံး ‘အ’ကို ‘အ’ ‘ဥ’ ပြု)
- ၁၅၉။ ဥနာမိ စ ခွံ စသဒ္ဒါပိ ။ (‘ဟိ’ဝိဘတ်ကြောင့် ပုမသဒ္ဒါ၏အဆုံး၌ ‘အာနေ’ ပြု)
- ၂၁၅။ ဈလတော စ ။ (‘ဈ’ ‘လ’တို့နောက်မှ ‘သ္မာ’ဝိဘတ်ကို ‘နာ’ပြု)
- ၁၉၇။ ဗြဟ္မတော တု သ္မိ နိ ။ (‘ဗြဟ္မ’သဒ္ဒါနောက်မှ ‘သ္မိ’ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ပြု)
- ၁၁၇။ ဈလတော သဿ နောဝါ ။ (‘ဈ’ ‘လ’တို့နောက်မှ ‘သ’ဝိဘတ်ကို ‘နော’ ပြု)
- ၅၈။ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာ ဈလာ ။ (‘ဣ’ ‘ဤ’ ‘ဥ’ ‘ဦ’တို့ကို ‘ဈ’ ‘လ’ အမည်မှည့်)
- ၂၁၉။ သိ ။ (‘သိ’ဝိဘတ်ကို ‘အံ’ပြုသောသုတ်)
- (နပုလ္လင်ဖြစ်ကုန်သော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘သိ’ဝိဘတ်ကို ‘အံ’ပြုသောသုတ်)
- နပုံသကေဟိ နပုလ္လင်ဖြစ်ကုန်သော

အတော	အကာရန္တသဒ္ဒါမှ
ပရဿ	နောက်ဖြစ်သော
သိ	‘သိ’ ဝိဘတ်၏
အံ	‘အံ’ ပြုသည်။
ဟောတိ	ဖြစ်၏။

(၁) စိတ္တံ (စိတ်သည်)

စိတ္တံ ကို စိတ္တလိင် တည်။

သည်..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “လိင်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “လိင်္ဂတ္ထပဌမာ” ဟူသော
သုတ် ဖြင့် “လိင်” အနက်၌ ပဌမာဧကဝုစံ “သိ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တံ + သိ

“သိ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘စိတ္တံ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘သိ’ ဝိဘတ်ကို ‘အံ’ ပြု။

စိတ္တံ + အံ

“ပုဗ္ဗမ ဓမ္မောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘တ္တိ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တိ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တိ’
ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။

စိတ္တံ အ + အံ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘အံ’ ဝိဘတ်ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက် ‘အံ’ ကို
လည်း ‘အံ’ ဟု ပကတိပြု။

စိတ္တံ + အံ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တိ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အံ’ ဝိဘတ်သို့ကပ် ၊

စိတ္တံ

ကားပြီး၏။

၂၁၈။ အတော နိစ္စ ။

(နပုလ္လိင် အကာရန္တသဒ္ဓါတို့မှ နောက်ဖြစ်ကုန်သော ‘ယော’ဝိဘတ်တို့ကို ‘နိ’ အမြဲ ပြုသောသုတ်)

နပုသကေဟိ	နပုလ္လိင် ဖြစ်ကုန်သော
အတော	အကာရန္တသဒ္ဓါတို့မှ
ပရေသံ	နောက်ဖြစ်ကုန်သော
ယောနံ	‘ယော’ ဝိဘတ်တို့၏
နိ	‘နိ’ အပြုသည်
နိစ္စံ	အမြဲ
ဟောတိ	ဖြစ်၏။

(၂)(က) စိတ္တာ (စိတ်တို့သည်)

စိတ္တာ ကို စိတ္တ လိင် တည်။

တို့သည်..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “လိင်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “လိင်္ဂိတ္ထေပဌမာ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “လိင်” အနက်၌ ပဌမာဗဟုဝစ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + ယော

“အတော နိစ္စ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘စိတ္တ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဓါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘ယော’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု၊

စိတ္တ + နိ

“သဗ္ဗယောနိနမာဇ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘စိတ္တ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဓါမှ နောက်ဖြစ်သော ပဌမာ ‘ယော’ ဝိဘတ်၏ အပြုဖြစ်သော ‘နိ’ အက္ခရာကို ‘အာ’ ပြု၊

စိတ္တ + အာ

“ပုဗ္ဗ မဇ္ဈေတိ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘တ္တိ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တိ’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တိ အ + အာ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိမ္မိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့် နောက် အာဒေသဖြစ်သော ‘အာ’ သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက်

‘အာ’သရကိုလည်း ‘အာ’ ဟု ပကတိပြု။

စိတ္တံ + အာ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တံ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တာ

ကားပြီး၏။

၈၈။ ယောသု ကတနိကာရလောပေသု ဒီဃံ ။

(ပြုအပ်ပြီးသော ‘နိ’အက္ခရာ ၊ ပြုအပ်ပြီးသော ကျေခြင်းရှိကုန်သော ‘ယော’ဝိဘတ်တို့ကြောင့် ရှေ့သရတို့ကို ‘ဒီဃ’ ပြုသောသုတ်)

ကတနိကာရလောပေတု

ပြုအပ်ပြီးသော ‘နိ’အက္ခရာ၊ ပြုအပ်ပြီးသော ကျေခြင်းရှိကုန်သော

ယောသု

‘ယော’ဝိဘတ်တို့ကြောင့်

သရာ

ရှေ့သရတို့သည် (အ၊ ဣ၊ ဥ)

ဒီဃံ

ဒီဃ အပြုသို့

အာပဇ္ဇန္တေ

ရောက်ကုန်၏။

(၂)(ခ) စိတ္တာနိ (စိတ်တို့သည်)

စိတ္တာနိ ကို စိတ္တလိင် တည်။

တို့သည်..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “လိင်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “လိင်္ဂတ္ထေပဌမာ”ဟူသော

သုတ် ဖြင့် “လိင်” အနက်၌ ပဌမာဗဟုဝစ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တံ + ယော

“အတော နစ္စံ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘စိတ္တံ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘ယော’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု၊

စိတ္တံ + နိ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’သရမှ ‘တ္တံ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တံ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တံ’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တံ အ + နိ

“ယောသု ကတနိကာရလောပေသု ဒီဃံ ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

ပြုအပ်ပြီးသော ‘နိ’ အက္ခရာရှိသောနောက် ပဌမာ ‘ယော’ ဝိဘတ်ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု။

စိတ္တံ အာ + နိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တာနိ

ကားပြီး၏။

(၃)(က) ဘော စိတ္တ (အို...စိတ်)

ဘောစိတ္တ ကို စိတ္တ လိင်တည်။

အို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အာလပနေစ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဧကဝုဇ် “သိ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + သိ

“အာလပနေ သိ ဂ သညော” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

အာလုပ်အနက်၌ သက်သော ‘သိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဂ’ အမည်မှည့်။

စိတ္တ + သိ

↓
(ဂ)

ပုဗ္ဗမစောဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘တ္တ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တ’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တံ အ + သိ

↓
(ဂ)

“အကာရ ပိတာဒျန္တာနမာ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်နောက်

‘ဂသိ’ ကြောင့် အကာရန္တဖြစ်သော စိတ္တသဒ္ဒါ၏အဆုံး ‘အ’ ကို ‘အာ’ ပြု။

စိတ္တံ အာ + သိ

↓
(ဂ)

“အာကာရော ဝါ ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နောက် ‘ဂသိ’ကြောင့် ‘အာ’အက္ခရာကို ‘အ’ရသပြု၊

စိတ္တံ အ + သိ
↓
(ဂ)

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တိ’ဗျည်းကို နောက် ‘အ’သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တံ + သိ
↓
(ဂ)

“သေသတော လောပံ ဂသိပိ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ဂ’အမည်ရှိသော အာလပနတ္တ ‘သိ’ဝိဘတ်ကိုချေ။

ဘောစိတ္တံ

ကားပြီး၏။

(၃)(ခ)

ဘော စိတ္တာ

(အို....ယောက်ျား)

ဘောစိတ္တာ ကို စိတ္တံ လိင်တည်။

အို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အာလပနေစ”ဟူသော
သုတ် ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဧကဝုဇ် “သိ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တံ + သိ

“အာလပနေ သိ ဂ သညော” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

အာလုပ်အနက်၌ သက်သော ‘သိ’ဝိဘတ်ကို ‘ဂ’အမည်မှည့်။

စိတ္တံ + သိ
↓
(ဂ)

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘တ္တိ’ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တိ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ၊ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော
‘တ္တိ’ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တံ အ + သိ
↓
(ဂ)

“အကာရ ပိတာဒုန္တာနမာ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်နောက်

‘ဂသိ’ ကြောင့် အကာရန္တဖြစ်သော စိတ္တသဒ္ဓါ၏အဆုံး ‘အ’ ကို ‘အာ’ ပြု။

စိတ္တ အာ + သိ
↓
(ဂ)

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တာ + သိ
↓
(ဂ)

“သေသတော လောပံ ဂသိပိ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ဂ’ အမည်ရှိသော အာလပနတ္ထ ‘သိ’ ဝိဘတ်ကိုချေ။

ဘောစိတ္တာ

ကားပြီး၏။

(၄)(က)

ဘဝန္တာနိ စိတ္တာ

(အိုစိတ်တို့)

စိတ္တာ ကို စိတ္တ လိင်တည်။

အိုတို့..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အာလပနေစ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဗဟုဝုစံ “ယော” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + ယော

“အတော နစ္စံ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘စိတ္တ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဓါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘ယော’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု။

စိတ္တ + နိ

“သဗ္ဗယောနီနမာဇေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘စိတ္တ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဓါမှ နောက်ဖြစ်သော ပဌမာ ‘ယော’ ဝိဘတ်၏ အပြုဖြစ်သော ‘နိ’ အက္ခရာကို ‘အာ’ ပြု။

စိတ္တ + အာ

“ပုဗ္ဗ မဆောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’သရမှ ‘တ္တ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ့ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တ’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တ အ + အာ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိမ္မိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့် နောက်အာဒေသဖြစ်သော ‘အာ’သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’သရကို ချေ။ရှေ့ ‘အ’သရကျပြီးသည်ရှိသော် နောက် ‘အာ’ကိုလည်း ‘အာ’ ဟု ပကတိပြု။

စိတ္တ + အာ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’သရသို့ကပ် ၊

ဘဝန္တာနိ စိတ္တာ

ကားပြီး၏။

၄။(ခ)

ဘဝန္တာနိ

စိတ္တာနိ

(အိုစိတ်တို့)

စိတ္တာနိ ကို စိတ္တ လိင် တည်။

အိုတို့..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အာလပနေစ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဗဟုဝုဇ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + ယော

“အတော နစ္စံ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘စိတ္တ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘ယော’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု။

စိတ္တ + နိ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’သရမှ ‘တ္တ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ့ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တ’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တ အ + နိ

“ယောသု ကတနိကာရလောပေသု ဒီဃံ ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

ပြုအပ်ပြီးသော ‘နိ’ အက္ခရာရှိသောနောက်ပဌမာ ‘ယော’ ဝိဘတ်ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု ။

စိတ္တ အာ + နိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘စိတ္တ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ဒုတိယာ ‘ယော’ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ပြု။

စိတ္တ + နိ

“သဗ္ဗယောနိနမာဇ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

ဒုတိယ ‘ယော’ဝိဘတ်၏ အပြုဖြစ်သော ‘နိ’အက္ခရာကို ‘ဇ’ ပြု၊

စိတ္တ + ဇ

ပုဗ္ဗမစောဋိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘တ္တ’ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ၊ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တ’ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တ အ + ဇ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသ ဖြစ်သော ‘ဇ’သရ ကြောင့် ရှေ့‘အ’သရကို ချေ။ရှေ့ ‘အ’သရ ကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက် ‘ဇ’သရကိုလည်း ‘ဇ’ ဟု ပကတိပြု။

စိတ္တ + ဇ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တ’ဗျည်းကို နောက် ‘ဇ’သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တေ

ကားပြီး၏။

၆။(ခ)

စိတ္တာနိ

(အိုစိတ်တို့)

စိတ္တာနိ ကို စိတ္တလိင် တည်။

တို့ကို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ”ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကံ” အနက်၌ ဒုတိယာဗဟုဝုစံ “ယော” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + ယော

“အတော နစ္စံ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘စိတ္တ’ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘ယော’ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု၊

စိတ္တ + နိ

“ပုဗ္ဗ မစောဋိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’သရမှ ‘တ္တ’ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ၊ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တ’ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တ အ + နိ

“ယောသု ကတနိကာရလောပေသု ဒီဃံ ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

ပြုအပ်ပြီးသော ‘နိ’ အက္ခရာရှိသောနောက် ‘ယော’ ဝိဘတ်ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု။

စိတ္တိ အာ + နိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တိ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တာနိ

ကားပြီး၏။

(၇) စိတ္တေန (စိတ်ဖြင့်)

စိတ္တေန ကို စိတ္တလိင် တည်။

ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏေတတိယာ”

ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိဏ်း” အနက်၌ တတိယာဇကဝုဓ် “နာ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + နာ

“အတော နေန” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘စိတ္တ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘နာ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဇန’ ပြု

စိတ္တ + ဇန

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘တ္တိ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တိ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တိ’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တိ အ + ဇန

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသ ဖြစ်သော ‘ဇ’ သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရ ကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက် ‘ဇန’ ကိုလည်း ‘ဇန’ ဟု ပကတိပြု။

စိတ္တိ + ဇန

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တိ’ ဗျည်းကို ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တေန

ကားပြီး၏။

(၈)(က) စိတ္တေဟိ (စိတ်တို့ဖြင့်)

စိတ္တေဟိ ကို စိတ္တ လိင်တည်။

တို့ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိုဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏေတတိယာ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိုဏ်း” အနက်၌ တတိယာဗဟုဝဏ် “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + ဟိ

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရုံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘တ္တ’ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ၊ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော
‘တ္တ’ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တ အ + ဟိ

“သုဟိသ္မကာရော ဇ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘ဟိ’ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’သရကို ‘ဇ’ပြု၊

စိတ္တ ဇ + ဟိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တ’ဗျည်းကို ‘ဇ’သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တေဟိ

ကားပြီး၏။

(၈)(ခ) စိတ္တောဘိ (စိတ်တို့ဖြင့်)

စိတ္တောဘိ ကို စိတ္တ လိင်တည်။

တို့ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိုဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏေတတိယာ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိုဏ်း” အနက်၌ တတိယာဗဟုဝဏ် “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + ဟိ

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရုံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘တ္တ’ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ၊ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော
‘တ္တ’ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တ အ + ဟိ

“သုဟိသ္မကာရော ဇ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘ဟိ’ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’သရကို ‘ဇ’ပြု၊

စိတ္တ ဇ + ဟိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်
သရကင်းသော ‘တ္တိ’ ဗျည်းကို ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တေဟိ

“သ္မာဟိသ္မိနံ မှာဘိမိ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်
စိတ္တေဟိမှ ‘ဟိ’ ကို ‘ဘိ’ ပြု၊

စိတ္တေဘိ

ကားပြီး၏။

(၉) စိတ္တဿ (စိတ်အား)

စိတ္တဿ ကို စိတ္တလိင် တည်။

အား ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “သမ္ပဒါနေစတုတ္ထိ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်၌ စတုတ္ထိဇကဝုစံ “သ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + သ

“သာဂမော သေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်
နောက် ‘သ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့၌ ‘သ’ လာ။

စိတ္တဿ

ကားပြီး၏။

(၁၀) စိတ္တာနံ (စိတ်တို့အား)

စိတ္တာနံ ကို စိတ္တ လိင်တည်။

တို့အား ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “သမ္ပဒါနေစတုတ္ထိ”
ဟူသော သုတ်ဖြင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်၌စတုတ္ထိဗဟုဝုစံ “နံ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + နံ

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘တ္တိ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တိ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော
‘တ္တိ’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တိ အ + နံ

“သုနဟိသု စ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘နံ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု၊

စိတ္တ အာ + နံ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သံ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တာနံ

ကားပြီး၏။

(၁၁)(က) စိတ္တသ္မာ (စိတ်မှ)

စိတ္တသ္မာ ကို စိတ္တ လိင် တည်။

မှ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါနံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမီ”

ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အပါဒါနံ” အနက်၌ ပဉ္စမိဧကဝုဇ် “သ္မာ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + သ္မာ

စိတ္တသ္မာ

ကားပြီး၏။

(၁၁)(ခ) စိတ္တမှာ (စိတ်မှ)

စိတ္တမှာ ကို စိတ္တလိင် တည်။

မှ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါနံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမီ”

ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အပါဒါနံ” အနက်၌ ပဉ္စမိဧကဝုဇ် “သ္မာ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + သ္မာ

“သ္မာဟိသ္မိနံ မှာဘိမိ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘သ္မာ’ ဝိဘတ်ကို ‘မှာ’ ပြု၊

စိတ္တမှာ

ကားပြီး၏။

(၁၁)(ဂ) စိတ္တာ (စိတ်မှ)

စိတ္တာကို စိတ္တလိင်တည်။

မှ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါနံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမီ”

ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အပါဒါန်” အနက်၌ ပဉ္စမိဧကဝုဇ် “သွာ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + သွာ

“သွာသို့နံ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘စိတ္တ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘သွာ’ ဝိဘတ်ကို ‘အာ’ ပြု။

စိတ္တ + အာ

ပုဗ္ဗမဓောဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘တ္တ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တ’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။

စိတ္တ အ + အာ

“သရလောပေါမာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသ ဖြစ်သော ‘အာ’သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’သရ ကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက် ‘အာ’သရကိုလည်း ‘အာ’ ဟု ပကတိပြု။

စိတ္တ + အာ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တ’ ဗျည်းကိုနောက် ‘အာ’သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တာ

ကားပြီး၏။

(၁၂)(က) စိတ္တေဟိ (စိတ်တို့မှ)

စိတ္တေဟိ ကို စိတ္တ လိင်တည်

တို့မှ ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါန်” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမိ”

ဟူသော သုတ်ဖြင့် “အပါဒါန်” အနက်၌ပဉ္စမိဧကဝုဇ် “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + ဟိ

ပုဗ္ဗမဓောဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘တ္တ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တ’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။

စိတ္တ အ + ဟိ

“သုဟိသွကာရော ဧ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘ဟိ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’သရကို ‘ဧ’ ပြု။

စိတ္တ ဧ + ဟိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်
သရကင်းသော ‘တ္တ’ ဗျည်းကို ‘ဧ’ သရသို့ကပ် ၊
‘တ္တေ’ ကိုလည်း ‘ဟိ’ သို့ကပ်၊

စိတ္တေဟိ

ကားပြီး၏။

(၁၂)(ခ) စိတ္တောဘိ

(ယောကျ်ားတို့ဖြင့်)

စိတ္တောဘိ ကို စိတ္တ လိင်တည်း။

တို့မှ ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါနံ” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမိ”

ဟူသော သုတ်ဖြင့် “အပါဒါနံ” အနက်၌ပဉ္စမိဗဟုဝုဇ် “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + ဟိ

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘တ္တ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော
‘တ္တ’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တ အ + ဟိ

“သုဟိသုကာရော ဧ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘ဟိ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘ဧ’ ပြု၊

စိတ္တ ဧ + ဟိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တ’ ဗျည်းကို ‘ဧ’ သရသို့ကပ် ၊

‘တ္တေ’ ကိုလည်း ‘ဟိ’ သို့ကပ်၊

စိတ္တေဟိ

“သွာဟိသ္မိနံ မှာဘိမိ ဝါ ”

ဟူသောသုတ်ဖြင့်

စိတ္တေဟိမှ ‘ဟိ’ ကို ‘ဘိ’ ပြု၊

စိတ္တောဘိ

ကားပြီး၏။

(၁၃) စိတ္တဿ

(စိတ်၏)

စိတ္တဿ ကို စိတ္တလိင် တည်း။

၏ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သာမိ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “သာမိသို့ဆဋ္ဌိ” ဟူသော
သုတ်ဖြင့် “သာမိ” အနက်၌ ဆဋ္ဌိဧကဝုဇ် “သ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + သ

“သာဂမော သေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက် ‘သ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့၌ ‘သ’ လာ။

စိတ္တဿ

ကားပြီး၏။

(၁၄) စိတ္တာနံ (စိတ်တို့၏)

စိတ္တာနံ ကို စိတ္တ လိင်တည်

တို့၏ ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သာမိ” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “သာမိသို့ဆဋ္ဌိ” ဟူသော
သုတ်ဖြင့် “သာမိ” အနက်၌ ဆဋ္ဌိဗဟုဝုဇ် “နံ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + နံ

ပုဗ္ဗမစောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘တ္တိ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော
‘တ္တိ’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တိ အ + နံ

“သုနံဟိသု စ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘နံ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု၊

စိတ္တိ အာ + နံ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘သံ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တာနံ

ကားပြီး၏။

(၁၅)(က) စိတ္တသ္မိ (စိတ်၌)

စိတ္တသ္မိ ကို စိတ္တလိင် တည်။

၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသသတ္တမိ”
ဟူသော သုတ်ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမိဧကဝုဇ် “သ္မိ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + သို့

စိတ္တသို့

ကားပြီး၏။

(၁၅)(ခ) စိတ္တမှို (စိတ်၌)

စိတ္တမှို ကို စိတ္တလိင် တည်။

၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသသတ္တမိ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမိဇကဝုဇ် “သို့” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + သို့

“သွာဟိသို့နံ မှာဘိမှို ဝါ ”

ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘သို့’ ဝိဘတ်ကို ‘မှို’ ပြု၊

စိတ္တမှို

ကားပြီး၏။

(၁၅)(ဂ) စိတ္တေ (စိတ်၌)

စိတ္တေ ကို စိတ္တလိင် တည်။

၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသသတ္တမိ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမိဇကဝုဇ် “သို့” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + သို့

“သွာဟိသို့နံ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

စိတ္တ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘သို့’ ဝိဘတ်ကို ‘ဧ’ ပြု၊

စိတ္တ + ဧ

“ပုဗ္ဗ မောဠိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘တ္တ’ ပျဉ်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တ’
ပျဉ်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တ အ + ဧ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိမှို သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသဖြစ်သော ‘ဧ’ သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက်

‘ဧ’သရကိုလည်း ‘ဧ’ ဟု ပကတိပြု။

စိတ္တံ + ဧ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တံ’ ဗျည်းကို ‘ဧ’သရသို့ကပ် ။

စိတ္တေ

ကားပြီး၏ ။

(၁၆) စိတ္တေသု (စိတ်တို့၌)

စိတ္တေသု ကို စိတ္တ လိင်တည်။

တို့၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသသတ္တမီ”

ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမဗဟုဝစ် “သု” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တံ + သု

“ပုဗ္ဗ မဇ္ဈေတိ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’သရမှ ‘တ္တံ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘တ္တံ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘တ္တံ’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

စိတ္တံ အ + သု

“သုဟိသ္မကာရော ဧ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘သု’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’သရကို ‘ဧ’ပြု။

စိတ္တံ ဧ + သု

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တံ’ ဗျည်းကို ‘ဧ’သရသို့ကပ် ၊

စိတ္တေသု

ကားပြီး၏ ။

၁။ စိတ္တဒိဂိုဏ်း

(စိတ္တ = စိတ်)

ဝိဘတ်	ဧကဝုဇ်	ဗဟုဝုဇ်
(ပ) သည်/တို့သည်	စိတ္တံ	စိတ္တာ, စိတ္တာနိ
(အာ) အို/အို...တို့	ဘောစိတ္တံ , စိတ္တာ	ဘဝန္တာနိစိတ္တာ, စိတ္တာနိ
(ဒု) ကို/တို့ကို	စိတ္တံ	စိတ္တေ, စိတ္တာနိ
(တ) ဖြင့်/တို့ဖြင့်	စိတ္တေန	စိတ္တေဟိ , စိတ္တေဘိ
(စ) အား/တို့အား	စိတ္တဿ	စိတ္တာနံ
(မိ) မှ/တို့မှ	စိတ္တဿှာ, စိတ္တမှာ, စိတ္တာ	စိတ္တေဟိ , စိတ္တေဘိ
(ဆ) ၏/တို့၏	စိတ္တဿ	စိတ္တာနံ
(သ) ဌ်/တို့ဌ်	စိတ္တသ္မိ, စိတ္တမိ, စိတ္တေ	စိတ္တေသု

ဂိုဏ်းဝင်ပုဒ်

ကုလံ စ ကုသလံ ပုညံ , ကလတ္ထံ ဥဒကံ သုခံ ၊

ဒုက္ခံ အကုသလံ ပါပံ , ကမ္မံ စိတ္တဒိဂံ မတံ ။

ကုလံ	အမျိုး	ဒုက္ခံ	ဆင်းရဲ
ကုသလံ	ကုသိုလ်	အကုသလံ	အကုသိုလ်
ပုညံ	ကောင်းမှု	ပါပံ	မကောင်းမှု
ကလတ္ထ	ဇနီး၊မယား	ကမ္မံ	အမှု၊လုပ်ငန်း
ဥဒကံ	ရေ	စိတ္တဒိဂံ	စိတ္တဒိဂိုဏ်းဝင်
သုခံ	ချမ်းသာ	မတံ	သိအပ်သော

ဂိုဏ်းဝင်ပုဒ်များ

စိတ္တ	စိတ်	သောတ	နား
ပုည	ကောင်းမှုကုသိုလ်	ဃာန	နှာခေါင်း
ပါ ပ	မကောင်းမှု	သုခ	ချမ်းသာ

ဖလ	ဖိုလ်	ဒုက္ခ	ဆင်းရဲ
ရူပ	အဆင်း	ကာရဏံ	အကြောင်း
သာဓန	ပြီးစေခြင်း	ဒါ န	ပေးကမ်းခြင်း
သီလ	ဆောက်တည်ခြင်း	ဝတ္ထု	အဝတ်
ဓန	ဥစ္စာ	ကုလ	အမျိုး
ဈာန	ဈာန်	လူနြွီယ	လူနြွေ
လောစန	မျက်လုံး	နယန	မျက်လုံး
မူလ	အမြစ်	ဝဒန	ခံတွင်း
ကူလ	ကမ်း	ယာန	ယာဉ်
ဗလ	အား	ဥဒါ န	ဥဒါန်း
ဇာလ	ပိုက်ကွန်	သောပါန	စောင်းတန်း
မင်္ဂလ	မင်္ဂလာ	ပါ န	အဖျော်
နဠိန	ကြာ	ဘဝန	အိမ်၊ဗိမာန်
လိင်္ဂ	လိင်	ဘုဝန	လောက
မုခ	ခံတွင်း	လောဟ	ကြေး
အင်္ဂ	အစိတ်အပိုင်း	အလာတ	မီးစ
ဇလ	ရေ	တုဏ္ဏ	နုတ်သီး
အမွှင်	ကြာ	အဏ္ဏ	ဥ
ပုလိန	ပုလဲ	ဝိဌ	အင်းပျဉ်
ဓည	စပါး	ကရဏ	ကရိုဏ်း
ဟိရည	ငွေ	မရဏ	သေခြင်း
ပဒ	ပုဒ်	ဉာဏ	ဉာဏ်
အမတ	အမြိုက်နိဗ္ဗာန်	အာရမ္မဏ	အာရုံ
ပဒုမ	ကြာ	အရည	တော
ဝဏ္ဏ	အဆင်း	တာဏ	စောင့်ရှောက်ခြင်း
ပဏ္ဏ	သစ်ရွက်	စရဏ	ခြေ၊အကျင့်
သုသာန	သုသာန်	နာဂရ	မြို့
ဝန	တော	တီရ	ကမ်းနား

အာယုဓ	လက်နက်	ဆတ္တ	ထီး
ဟဒယ	နှလုံး	ဥဒက	ရေ
စီဝရ	သင်္ကန်း	ကလတ္တ	ဇနီး
ကုသလ	ကုသိုလ်	အကုသလ	အကုသိုလ်
ကမ္မ	အမှု		

‘ကမ္မ’သဒ္ဒါကို ရုပ်စဉ်ဟန်ကား

(အမှု)

ပ.	ကမ္မံ	ကမ္မာ , ကမ္မာနိ
အာ.	ဘော ကမ္မ, ကမ္မာ	ဘဝန္တာနိ ကမ္မာ , ကမ္မာနိ
ဒု.	ကမ္မံ	ကမ္မေ , ကမ္မာနိ
တ.	ကမ္မေန, ကမ္မနာ, ကမ္မုနာ	ကမ္မေဟိ, ကမ္မေဘိ
စ.	ကမ္မဿ, ကမ္မုနော	ကမ္မာနံ
ဆ.	ကမ္မဿာ, ကမ္မမ္မာ, ကမ္မာ, ကမ္မုနာ	ကမ္မေဟိ, ကမ္မေဘိ
သ.	ကမ္မဿ , ကမ္မုနော	ကမ္မာနံ
အ.	ကမ္မသ္မိ, ကမ္မမ္မိ, ကမ္မေ , ကမ္မနိ	ကမ္မေသု

(၁) ကမ္မံ (အမှု...သည်)

ကမ္မံ ကို ကမ္မလိင် တည်။

သည်..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “လိင်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “လိင်္ဂဏ္ဍေပဌမာ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “လိင်” အနက်၌ ပဌမာဧကဝုဇ် “သိ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သိ

“သိ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘ကမ္မ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘သိ’ ဝိဘတ်ကို ‘အံ’ ပြု။

ကမ္မ + အံ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

အ’သရမှ ‘မ္မံ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မံ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မံ’

ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္ဘ် အ + အံ

“သရလောပေါမာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘အံ’ ဝိဘတ် ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက် ‘အံ’ ဝိဘတ် ကိုလည်း ‘အံ’ ဟု ပကတိပြု။

ကမ္ဘ် + အံ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္ဘ်’ ဗျည်းကို နောက် ‘အံ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္ဘ်

ကားပြီး၏။

၂။(က) ကမ္ဘာ

(အမှု...တို့သည်)

ကမ္ဘာ ကို ကမ္ဘ လိင်တည်။

တို့သည်..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “လိင်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “လိင်္ဂိတ္ထပဌမာ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “လိင်” အနက်၌ ပဌမာဗဟုဝစ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္ဘ + ယော

“အတော နစ္စံ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘ကမ္ဘ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘ယော’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု၊

ကမ္ဘ + နိ

“သဗ္ဗယောနိနမာဇေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ကမ္ဘ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ပဌမာ ‘ယော’ ဝိဘတ်၏ အပြုဖြစ်သော ‘နိ’ အက္ခရာကို ‘အာ’ ပြု၊

ကမ္ဘ + အာ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္ဘ်’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္ဘ်’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္ဘ်’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္ဘ် အ + အာ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်
 နောက်အာဒေသဖြစ်သော ‘အာ’ သရကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရကျေပြီးသည်ရှိသော်
 နောက် ‘အာ’ သရကိုလည်း ‘အာ’ ဟု ပကတိပြု။

ကမ္မ + အာ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မာ

ကားပြီး၏ ။

(၂)(ခ) ကမ္မာနိ

(အမှု...တို့သည်)

ကမ္မာနိ ကို ကမ္မလိင် တည်။

တို့သည်..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “လိင်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “လိင်္ဂဏ္ဍပဌမာ” ဟူသော
 သုတ် ဖြင့် “လိင်” အနက်၌ ပဌမာဧကဝုဇ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + ယော

“အတော နစ္စံ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘ကမ္မ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘ယော’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု၊

ကမ္မ + နိ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်း
 ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မ အ + နိ

“ယောသု ကတနိကာရလောပေသု ဒီဃံ ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘နိ’ အက္ခရာ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု ။

ကမ္မ အာ + နိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္ဘာနိ

ကားပြီး၏။

(၃)(က) ဘော ကမ္ဘ (အို....အမှု)

ဘောကမ္ဘ ကို ကမ္ဘ လိင်တည်။

အို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အာလပနေစ”ဟူသော
သုတ် ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဇကဝုစ် “သိ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္ဘ + သိ

“အာလပနေ သိ ဂ သညော” ဟူသောသုတ်ဖြင့်
အာလုပ်အနက်၌ သက်သော ‘သိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဂ’ အမည်မှည့်။

ကမ္ဘ + သိ
↓
(ဂ)

ပုဗ္ဗမစောဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’၏အစိတ် ‘အ’ ကွင်းစေ့ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော
‘မ္မ’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မ အ + သိ
↓
(ဂ)

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္ဘ + သိ
↓
(ဂ)

“သေသတော လောပံ ဂသိပိ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ဂ’ အမည်ရှိသော အာလပနတ္ထ ‘သိ’ ဝိဘတ်ကိုချေ။

ဘောကမ္ဘ

ကားပြီး၏။

(၃)(ခ) ဘောကမ္မာ (အို....အမှု)

ဘောကမ္မာ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

အို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အာလပနေစ” ဟူသော
သုတ်ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဇကဝုစ် “သိ” ဝိဘတ် သက်။

စိတ္တ + သိ

“အာလပနေ သိ ဂ သညော” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

အာလုပ်အနက်၌ သက်သော ‘သိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဂ’ အမည်မှည့်။

ကမ္မ + သိ
↓
(ဂ)

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော
‘မ္မ’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

မ္မ အ + သိ
↓
(ဂ)

“အကာရ ဝိတာဒျန္တာနမာ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်နောက်

‘ဂသိ’ ကြောင့် အကာရန္တဖြစ်သော ကမ္မသဒ္ဓါ၏အဆုံး ‘အ’ ကို ‘အာ’ ပြု။

ကမ္မ အာ + သိ
↓
(ဂ)

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မာ + သိ
↓
(ဂ)

“သေသတော လောပံ ဂသိဝိ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ဂ’ အမည်ရှိသော အာလပနတ္ထ ‘သိ’ ဝိဘတ်ကိုချေ။

ဘောကမ္မာ

ကားပြီး၏။

(၄)(က)

ဘဝန္တာနိ ကမ္မာ

(အိုအမှုတို့)

ကမ္မာ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

အိုတို့.....

ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အာလပနေစ” ဟူသော
သုတ် ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဗဟုဝဇ္ဇ “ယော” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + ယော

“အတော နစ္စံ”

ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘ကမ္မ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘ယော’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု၊

ကမ္မ + နိ

“သဗ္ဗယောနိနမာဇ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ကမ္မ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ပဌမာ ‘ယော’ ဝိဘတ်၏ အပြုဖြစ်သော ‘နိ’ အက္ခရာကို
‘အာ’ ပြု၊

ကမ္မ + အာ

“ပုဗ္ဗ မဓောဠိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်း
ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မ အ + အာ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိမ္မိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်
နောက်အာဒေသဖြစ်သော ‘အာ’ သရကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရကျေပြီးသည်ရှိသော်
နောက် ‘အာ’ သရကိုလည်း ‘အာ’ ဟု ပကတိပြု။

ကမ္မ အ + အာ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ဘဝန္တာနိ ကမ္မာ

ကားပြီး၏။

၄။(ခ)

ဘဝန္တာနိ

ကမ္မာနိ

(အိုအမှုတို့)

ကမ္မာနိ ကို ကမ္မ လိင် တည်။

အိုတို့..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အာလုပ်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အာလပနေစ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အာလုပ်” အနက်၌ ပဌမာဗဟုဝဏ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + ယော

“အတော နစ္စ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘ကမ္မ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘ယော’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု၊

ကမ္မ + နိ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မ အ + နိ

“ယောသု ကတနိကာရလောပေသု ဒီဃံ ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

ပြုအပ်ပြီးသော ‘နိ’ အက္ခရာရှိသောနောက်ပဌမာ ‘ယော’ ဝိဘတ်ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု ။

ကမ္မ အာ + နိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ဘဝန္တာနိ ကမ္မာနိ

ကားပြီး၏။

(၅) ကမ္မ (အမှုကို)

ကမ္မ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

ကို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကံ” အနက်၌ ဒုတိယာဧကဝုဏ် “အံ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + အံ

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မ အ + အံ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိမ္မိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘အံ’ဝိဘတ် ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’သရကို ချေ။ရှေ့ ‘အ’သရ ကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက် ဝိဘတ် ‘အံ’ကိုလည်း ‘အံ’ ဟု ပကတိပြု။

ကမ္မ + အံ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အံ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မ

ကားပြီး၏ ။

(၆)(က) ကမ္မေ (အမှုတို့ကို)

ကမ္မေ ကို ကမ္မ လိင် တည်။

တို့ကို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ”ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကံ” အနက်၌ ဒုတိယာဗဟုဝစ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + ယော

“အတော နစ္စံ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘ကမ္မ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ဒုတိယာ ‘ယော’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု။

ကမ္မ + နိ

“သဗ္ဗယောနိနမာဇ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

ဒုတိယ ‘ယော’ ဝိဘတ်၏ အပြုဖြစ်သော ‘နိ’ အက္ခရာကို ‘ဇ’ ပြု။

ကမ္မ + ဇ

ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မ အ + ဇ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိမ္မိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသ ဖြစ်သော ‘ဇ’သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’သရကို ချေ။ရှေ့ ‘အ’သရ ကျေပြီးသည်ရှိသော နောက် ‘ဇ’သရကိုလည်း ‘ဇ’ ဟု ပကတိပြု။

ကမ္မ + ဇ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မ

ကားပြီး၏ ။

၆။(ခ) ကမ္ဘာနိ (အိုအမှုတို့)

ကမ္ဘာနိ ကို ကမ္ဘာ လိင် တည်။

တို့ကို..... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကမ္ဘာဣဒုတိယာ” ဟူသော
သုတ် ဖြင့် “ကံ” အနက်၌ ဒုတိယာဗဟုဝုဇ် “ယော” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္ဘာ + ယော

“အတော နစွံ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

နပုလ္လိင် ‘ကမ္ဘာ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘ယော’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု။

ကမ္ဘာ + နိ

“ပုဗ္ဗ မဇ္ဈေတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္ဘ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္ဘ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္ဘ’ ဗျည်း
ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္ဘာ အ + နိ

“ယောသု ကတနိကာရလောပေသု ဒီဃံ ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

ပြုအပ်ပြီးသော ‘နိ’ အက္ခရာရှိသောနောက် ‘ယော’ ဝိဘတ်ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု ။

ကမ္ဘာ အာ + နိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္ဘ’ နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္ဘာနိ

ကားပြီး၏ ။

(၇)(က) ကမ္ဘေန (အမှု...လုပ်ငန်းဖြင့်)

ကမ္ဘေန ကို ကမ္ဘာ လိင် တည်။

ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိုဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏတတိယာ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိုဏ်း” အနက်၌ တတိယာဧကဝုဇ် “နာ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္ဘာ + နာ

“အတော နေန” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ကမ္ဘာ’ ဟူသော အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘နာ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဧန’ ပြု

ကမ္ဘာ + ဧန

ပုဗ္ဗမဓောဋီတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ဟူသောသုတ်ဖြင့်.....

‘အ’သရမှ ‘မ္မ’ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ၊ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ဗျည်းကိုရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မိ အ + ဇန

“သရလောပေါမာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသ ဖြစ်သော ‘ဇ’သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’သရကို ချေ။ရှေ့ ‘အ’သရ ကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက် ‘ဇန’ကိုလည်း ‘ဇန’ ဟု ပကတိပြု။

ကမ္မိ + ဇန

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘တ္တိ’ဗျည်းကို ‘ဇန’သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မေန

ကားပြီး၏။

၁၆၀။ အကမ္မန္တဿစ။

(‘နာ’ဝိဘတ်ကြောင့် ‘ကမ္မ’သဒ္ဒါ၏ အဆုံး ‘အ’သရကို ‘အ’ပြု၊ ‘ဥ’ပြု သောသုတ်)

နာမိ ‘နာ’ဝိဘတ်ကြောင့်

ကမ္မန္တဿ ‘ကမ္မ’သဒ္ဒါ၏ အဆုံး ‘အ’သရ၏

အစ ‘အ’အပြုသည်လည်းကောင်း

ဥစ ‘ဥ’အပြုသည်လည်းကောင်း၊

ဝါ အချို့

ဟောန္တိ ဖြစ်ကုန်၏။

တတိယ..(နာ ဝိဘတ်)

ကမ္မနာ (အမှုဖြင့်)

ကမ္မ + နာ

‘မ္မ’ခွင်း ‘အ’ကြွင်း

ကမ္မိ အ + နာ

‘အကမ္မန္တဿစ’ ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘နာ’ဝိဘတ်ကြောင့် ‘ကမ္မ’သဒ္ဒါ၏ အဆုံး ‘အ’သရကို ‘အ’ပြု။

ကမ္မ အ + နာ

မ္မံ ..’အ’သို့ကပ်

ကမ္မနာ ကားပြီး၏။

၇။(ခ) ကမ္မနာ (အမှု...ဖြင့်)

ကမ္မနာ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိုဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏတတိယာ”

ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိုဏ်း” အနက်၌ တတိယာဧကဝုဏ် “နာ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + နာ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’သရမှ ‘မ္မံ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မံ’၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မံ’ ဗျည်းကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မံ အ + နာ

“အ ကမ္မန္တဿ စ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘နာ’ဝိဘတ်ကြောင့် ‘ကမ္မ’သဒ္ဒါ၏အဆုံး ‘အ’ကို ‘အ’ပြု။

ကမ္မံ အ + နာ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မံ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အ’သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မနာ

ကားပြီး၏။

ကမ္မနာ (အမှုဖြင့်)

ကမ္မ + နာ

‘မ္မံ’ ခွင်း ‘အ’ ကြွင်း

ကမ္မံ အ + နာ

‘အ ကမ္မန္တဿစ’ ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘နာ’ကြောင့် ‘ကမ္မ’သဒ္ဒါ၏ အဆုံး ‘အ’သရကို ‘ဥ’ပြု။

ကမ္မံ ဥ + နာ

မ္မံ .. ‘ဥ’ သို့ကပ်

ကမ္မုနာ ကားပြီး၏။

၇။(ဂ) ကမ္မုနာ (အမှု...ဖြင့်)

ကမ္မုနာ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိုဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏတတိယာ”

ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိုဏ်း” အနက်၌ တတိယာဧကဝုဏ် “နာ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + နာ

“ပုဗ္ဗ မောဠိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မံ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မံ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မံ’ ဗျည်းကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မံ အ + နာ

“အ ကမ္မန္တဿ စ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘နာ’ ဝိဘတ်ကြောင့် ‘ကမ္မံ’ သဒ္ဒါ၏အဆုံး ‘အ’ ကို ‘ဥ’ ပြု၊

ကမ္မံ ဥ + နာ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မံ’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဥ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မုနာ

ကားပြီး၏။

(၈)(က) ကမ္မေဟိ (အမှု....တို့ဖြင့်)

ကမ္မေဟိ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

တို့ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိုဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏတတိယာ”

ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိုဏ်း” အနက်၌ တတိယာဗဟုဝုဏ် “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + ဟိ

“ပုဗ္ဗ မောဠိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’သရမှ ‘မ္မိ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ့ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မိ’ ဗျည်းကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မိ အ + ဟိ

“သုဟိသ္မကာရော ဇ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘ဟိ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘ဇ’ ပြု၊

ကမ္မိ ဇ + ဟိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မိ’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မေဟိ

ကားပြီး၏။

(၈)(ခ) ကမ္မေဘိ

(အမှု...တို့ဖြင့်)

ကမ္မေဟိ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

တို့ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိုဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏတတိယာ”

ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိုဏ်း” အနက်၌ တတိယာဗဟုဝစ် “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + ဟိ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’သရမှ ‘မ္မိ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’၏အစိတ် ‘အ’ကြွင်းစေ့ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မိ’ ဗျည်းကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မိ အ + ဟိ

“သုဟိသ္မကာရော ဇ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘ဟိ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘ဇ’ ပြု၊

ကမ္မိ ဇ + ဟိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မိ’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မေဟိ

“သွာဟိသ္မိနံ မှာဘိမိ ဝါ ”

ဟူသောသုတ်ဖြင့်

ကမ္မေဟိမှ ‘ဟိ’ ကို ‘ဘိ’ ပြု၊

ကမ္ဘော

ကားပြီး၏ ။

(၉) ကမ္မဿ (အမှု...အား)
 ကမ္မဿ ကို ကမ္မ လိင် တည်။

အား ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သမ္ပဒါနိ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “သမ္ပဒါနေစတုတ္ထိ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “သမ္ပဒါနိ” အနက်၌ စတုတ္ထိဧကဝုဇ် “သ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သ

“သာဂမော သေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်
နောက် ‘သ’ ဝိဘတ်ကြောင့်၍ ‘သ’ လာ။

ကမ္ဘာ
ကားပြီး၏။

၅။ ဣန္ဒြေ၊ ဝဏ္ဏာ ဈလှား ။ (ဣန္ဒြေ + ဥ ဝဏ္ဏာ)
 (‘ဣ’ဝဏ် ၊ ‘ဥ’ဝဏ် တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ‘ဈ’အမည် ၊ ‘လ’အမည်မှည့်သောသုတ်)

ဣန္ဒြေ၊ ဝဏ္ဏာ	‘ဣ’ဝဏ် ၊ ‘ဥ’ဝဏ် တို့သည်
ယထာသင်္ချီ	အစဉ်အတိုင်း၊
ဈလှား	‘ဈ’အမည် ၊ ‘လ’အမည် ရှိကုန်သည်
ဟောဇ္ဇိ	ဖြစ်ကုန်၏ ။

၁၁၇။ ဈာန်တော် သဿ နောဝါ။

(‘ဈာ’ ‘လ’ တို့မှ နောက်ဖြစ်သော ‘သ’ ဝိဘတ်ကို အချို့ ‘နော’ ပြုသောသုတ်)	
ဈာ နတော	‘ဈာ’ ‘လ’ တို့မှ
ပရဿ	နောက်ဖြစ်သော
သဿ	‘သ’ ဝိဘတ်၏
ဝါ	အချို့

နော	‘နော’ အပြုသည်
ဟောတိ	ဖြစ်၏။

၁၅၉။ ဥ နာမိ စ ။

နာမိ စ	‘နာ’ ဝိဘတ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
ပုမန္တဿ	‘ပုမ’ သဒ္ဒါ၏
ဥ	‘ဥ’ ပြုသည်လည်းကောင်း၊
အာစ	‘အာ’ ပြုသည်လည်းကောင်း၊
ဝါ	အချို့
ဟောတိ	ဖြစ်၏။

၁၅၉။ ဥနာမိစ။ သုတ်၌ပါသော (စသဒ္ဒါ) ဖြင့်

၁။ ပုမ, ကမ္မ ထာမန္တဿ စုကာရော ဝါ
သ , သွာ , သု , ဝိဘတ္တိသု၊(ရူပသဒ္ဒါ)

သ , သွာ , သု , ဝိဘတ္တိသု	‘သ’ ဝိဘတ်၊ ‘သွာ’ ဝိဘတ်၊ ‘သု’ ဝိဘတ်တို့ကြောင့်
ပုမ, ကမ္မ ထာမန္တဿ စ	‘ပုမ’ သဒ္ဒါ၊ ‘ကမ္မ’ သဒ္ဒါ၊ ‘ထာမ’ သဒ္ဒါတို့၏အဆုံး ‘အ’ သရ၏ လည်း၊
ဥ	‘ဥ’ အက္ခရာအပြုသည်
ဝါ	အချို့
ဟောတိ	ဖြစ်၏။

(ဥနာမိစ ဟူသောသုတ်၌ ပါသော ‘စ’ သဒ္ဒါပိုဖြင့် ‘သ’ ဝိဘတ်၊ ‘သွာ’ ဝိဘတ်၊ ‘သု’ ဝိဘတ်တို့ကြောင့်
‘ပုမ’ သဒ္ဒါ၊ ‘ကမ္မ’ သဒ္ဒါ၊ ‘ထာမ’ သဒ္ဒါတို့၏အဆုံး ‘အ’ သရကိုလည်း အချို့ ‘ဥ’ ပြုခြင်း အကျိုးရှိ
ပါသည်။)

၁၅၇။ ဟိဝိဘတ္တိမိစ္စ။ သုတ်၌ပါသော (စသဒ္ဒါ) ဖြင့်

၂။ ပုမ, ကမ္မ ထာမန္တဿ စုကာရော ဝါ

သ , သွာ , သု , ဝိဘတ္တိသု၊ (ကစွည်း)

သ , သွာ , သု , ဝိဘတ္တိသု

‘သ’ဝိဘတ်၊ ‘သွာ’ဝိဘတ်၊ ‘သု’ဝိဘတ်တို့ကြောင့်

ပုမ, ကမ္မ ထာမန္တဿ စ

‘ပုမ’သဒ္ဒါ၊ ‘ကမ္မ’သဒ္ဒါ၊ ‘ထာမ’သဒ္ဒါတို့၏အဆုံး’အ’သရ၏

လည်း၊

ဥ

‘ဥ’အက္ခရာအပြုသည်

ဟောတိ

ဖြစ်၏။

(‘ဟိဝိဘတ္တိမိစ္စ’ ဟူသောသုတ်၌ ပါသော ‘စ’သဒ္ဒါပိုဖြင့် ‘သ’ဝိဘတ်၊ ‘သွာ’ဝိဘတ်၊ ‘သု’ဝိဘတ် တို့ကြောင့် ‘ပုမ’သဒ္ဒါ၊ ‘ကမ္မ’သဒ္ဒါ၊ ‘ထာမ’သဒ္ဒါတို့၏အဆုံး’အ’သရကိုလည်း ‘ဥ’ပြုရခြင်း အကျိုးရှိ ပါသည်။)

ကမ္မုနော

(အမှုအား)

ကမ္မ + သ

‘မ္မ’ခွင်း ‘အ’ကြွင်း

ကမ္မိ အ + သ

ဥနာမိစ္စ(ဟိဝိဘတ္တိမိစ္စ) သုတ်၌ ပါသော ‘စ’သဒ္ဒါပိုဖြင့် ‘သ’ဝိဘတ်ကြောင့် ‘ကမ္မ’သဒ္ဒါ၏ အဆုံး ‘အ’သရကို ‘ဥ’ပြု၊

ကမ္မိ ဥ + သ

ဣဝဏ္ဏ ဝဏ္ဏာ ဈာလာ ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ဥ’သရကို ‘လ’အမည်မှည့်

ကမ္မိ ဥ + သ

ဈာလတော သဿ နော ဝါဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘လ’မှ နောက်ဖြစ်သော ‘သ’ဝိဘတ်ကို ‘နော’ပြု၊

ကမ္မိ ဥ + နော

မ္မိ .ဥ သို့ကပ်၊

ကမ္မုနော

ကားပြီး၏။

(၉)(ခ) ကမ္မုနော (အမှု...အား)

ကမ္မုနော ကို ကမ္မ လိင်တည်။

အား ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “သမ္ပဒါနေစတုတ္ထိ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်၌ စတုတ္ထိဧကဝုဇ် “သ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သ

“ပုဗ္ဗ မဓောဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်း
ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မိ အ + သ

“ ဥနာမိ စ ” ဟူသောသုတ်မှ စသဒ္ဒါပိုဖြင့်

နောက် ‘သ’ ဝိဘတ်ကြောင့် ‘ကမ္မ’ သဒ္ဒါ၏ အဆုံး ‘အ’ ကို ‘ဥ’ ပြု၊

ကမ္မိ ဥ + သ

“ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာ ဈလာ” ဟူသော သုတ်ဖြင့် ... ‘ဥ’ ကို ‘လ’ အမည်မှည့်၊

ကမ္မိ ဥ + သ
↓
(လ)

“ဈလတော သဿနော ဝါ ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘လ’ မှ နောက်ဖြစ်သော ‘သ’ ဝိဘတ် ကို ‘နော’ ပြု၊

ကမ္မိ ဥ + နော
↓
(လ)

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဥ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မုနော

ကားပြီး၏။

(၁၀) ကမ္မာနံ (အမှု...တို့အား)

ကမ္မာနံကို ကမ္မ လိင်တည်။

တို့အား ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “သမ္ပဒါနေစတုတ္ထိ”
ဟူသော သုတ်ဖြင့် “သမ္ပဒါနံ” အနက်၌ စတုတ္ထိဗဟုဝုဇ် “နံ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + နံ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မိ အ + နံ

“သုနံဟိသု စ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘နံ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု၊

ကမ္မိ အာ + နံ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မာနံ

ကားပြီး၏။

(၁၁)(က) ကမ္မသ္မာ (အမှု...တို့ မှ)

ကမ္မသ္မာ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

မှ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါန်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမီ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အပါဒါန်” အနက်၌ ပဉ္စမိဧကဝုဇ် “သ္မာ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သ္မာ

ကမ္မသ္မာ

ကားပြီး၏။

(၁၁)(ခ) ကမ္မမှာ (အမှုမှ)

ကမ္မမှာ ကို ကမ္မလိင်တည်။

မှ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါန်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမီ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အပါဒါန်” အနက်၌ ပဉ္စမိဧကဝုဇ် “သ္မာ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သ္မာ

“သ္မာဟိသ္မိနံ မှာဘိမိ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့် ‘သ္မာ’ ဝိဘတ်ကို ‘မှာ’ ပြု၊

ကမ္မမှာ

ကားပြီး၏။

(၁၁)(ဂ) ကမ္မာ (အမှု...မှ)

ကမ္မာ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

မှ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါန်” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမီ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အပါဒါန်” အနက်၌ ပဉ္စမီဧကဝုဇ် “သ္မာ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သ္မာ

“သ္မာသ္မိနံ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ကမ္မ’ အကာရန္တသဒ္ဒါမှ နောက်ဖြစ်သော ‘သ္မာ’ ဝိဘတ်ကို ‘အာ’ ပြု။

ကမ္မ + အာ

“ပုဗ္ဗ မဇ္ဈေတိ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မ အ + အာ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသ ဖြစ်သော ‘အာ’ သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရ ကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက် ‘အာ’ သရကိုလည်း ‘အာ’ ဟု ပကတိပြု။

ကမ္မ + အာ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုနောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မာ

ကားပြီး၏။

၂၁၅။ ဈာနတော စ။

(‘ဈာ’ ‘လ’ တို့မှ နောက်ဖြစ်သော ‘သ္မာ’ ဝိဘတ်ကို ‘နာ’ ပြုသောသုတ်)

ဈာ လတော ‘ဈာ’ ‘လ’ တို့မှ

ပရဿ နောက်ဖြစ်သော

သ္မာ ‘သ္မာ’ ဝိဘတ်၏

နာ ‘နာ’ အပြုသည်

ဟောတိ ဖြစ်၏။

ကမ္မုနာ (အမှုမှ)

ကမ္မ + သွာ

‘မ္မ’ ခွင်း ‘အ’ ကြွင်း

ကမ္မိ အ + သွာ

ဥနာမိစ(ဟိဝိဘတ္တိမိစ) သုတ်၌ ပါသော ‘စ’ သဒ္ဒါပိုဖြင့် ‘သ’ ဝိဘတ်ကြောင့် ‘ကမ္မ’ သဒ္ဒါ၏ အဆုံး ‘အ’ သရကို ‘ဥ’ ပြု။

ကမ္မိ ဥ + သွာ

ဣဝဏ္ဏ၊ ဝဏ္ဏာ ဈလာ ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘ဥ’ သရကို ‘လ’ အမည်မှည့်

ကမ္မိ ဥ + သွာ

ဈလတော စ ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘သွာ’ ဝိဘတ်ကို ‘နာ’ ပြု

ကမ္မိ ဥ + နာ

မ္မိ ..ဥ သို့ကပ်။

ကမ္မုနာ ကားပြီး၏။

၁၁။(ဃ) ကမ္မုနာ (အမှု...မှ)

ကမ္မုနာ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

မှ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “အပါဒါနိ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “အပါဒါနေပဉ္စမိ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “အပါဒါနိ” အနက်၌ ပဉ္စမိဧကဝုဇ် “သွာ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သွာ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မိ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မိ’ ဗျည်း ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မိ အ + သွာ

“ ဥနာမိ စ” ဟူသောသုတ်မှ စသဒ္ဒါပိုဖြင့်

နောက် ‘သ’ ဝိဘတ်ကြောင့် ‘ကမ္မ’ သဒ္ဒါ၏ အဆုံး ‘အ’ ကို ‘ဥ’ ပြု။

ကမ္မိ ဥ + သွာ

“ကုဏ္ဍဝဏ္ဏာ ဈလာ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်
 ‘ဥ’ သရကို ‘လ’ အမည်မှည့်၊

ကမ္မိ ဥ + သ္မာ
 ↓
 (လ)

“ဈလတော စ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်
 ‘သ္မာ’ ဝိဘတ် ကို ‘နာ’ ပြု၊

ကမ္မိ ဥ + နာ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်
 သရကင်းသော ‘မ္မိ’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဥ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မုနာ ကားပြီး၏

(၁၂)(က) ကမ္မေဟိ (အမှု....တို့ဖြင့်)

ကမ္မေဟိ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

တို့ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိုဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏတတိယာ”
 ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိုဏ်း” အနက်၌ တတိယာဗဟုဝုဏ် “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + ဟိ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မိ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မိ’ ဗျည်း
 ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မိ အ + ဟိ

“သုဟိသ္မကာရော ဇ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘ဟိ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘ဇ’ ပြု၊

ကမ္မိ ဇ + ဟိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မိ’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မေဟိ

ကားပြီး၏။

(၁၂)(ခ) ကမ္မေဘိ (အမှု...တို့ဖြင့်)

ကမ္မေဟိ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

တို့ဖြင့် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ကရိုဏ်း” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ကရဏတတိယာ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ကရိုဏ်း” အနက်၌ တတိယာဗဟုဝုဇ် “ဟိ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + ဟိ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်း
ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မ အ + ဟိ

“သုဟိသ္မကာရော ဇ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘ဟိ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘ဇ’ ပြု၊

ကမ္မ ဇ + ဟိ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မေဟိ

“သ္မာဟိသ္မိနံ မှာဘိမိ ဝါ ”

ဟူသောသုတ်ဖြင့်

ကမ္မေဟိမှ ‘ဟိ’ ကို ‘ဘိ’ ပြု၊

ကမ္မေဘိ

ကားပြီး၏။

(၁၃)(က) ကမ္မဿ (စိတ်၏)

ကမ္မဿ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

၏ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သာမိ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “သာမိသ္မိဆဋ္ဌိ” ဟူသော
သုတ် ဖြင့် “သာမိ” အနက်၌ ဆဋ္ဌိဧကဝုဇ် “သ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သ

“သာဂမော သေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက် ‘သ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့၌ ‘သ’ လာ။

ကမ္မဿ

ကားပြီး၏။

(၁၃)(ခ) ကမ္မုနော (အမှု...လုပ်ငန်းအား)

ကမ္မုနော ကို ကမ္မ လိင်တည်။

အား ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သမ္ပဒါနိ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “သမ္ပဒါနေစတုတ္ထိ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “သမ္ပဒါနိ” အနက်၌ စတုတ္ထိဧကဝုဇ် “သ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သ

“ပုဗ္ဗ မောဠိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်း
ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မံ ၊ + သ

“ ဥနာမိ စ ” ဟူသောသုတ်မှ စသဒ္ဒါပိုဖြင့်

နောက် ‘သ’ ဝိဘတ်ကြောင့် ‘ကမ္မ’ သဒ္ဒါ၏ အဆုံး ‘အ’ ကို ‘ဥ’ ပြု။

ကမ္မံ ဥ + သ

“ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ ဈလာ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘ဥ’ ကို ‘လ’ အမည်မှည့်၊

ကမ္မံ ဥ + သ
↓
(လ)

“ဈလတော သဿနော ဝါ ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘လ’ မှ နောက်ဖြစ်သော ‘သ’ ဝိဘတ် ကို ‘နော’ ပြု။

ကမ္မံ ဥ + နော

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဥ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မုနော

ကားပြီး၏။

(၁၄) ကမ္မာနံ (အမှု...လုပ်ငန်းတို့၏)

ကမ္မာနံ ကို ကမ္မ လိင်တည်

တို့၏ ... ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “သာမိ” အနက်ကိုအလိုရှိရကား “သာမိသ္မိဆဋ္ဌိ” ဟူသော
သုတ်ဖြင့် “သာမိ” အနက်၌ ဆဋ္ဌိဗဟုဝုဇ် “နံ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + နံ

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မိ အ + နံ

“သုနံဟိသု စ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက် ‘နံ’ ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့ ‘အ’ သရကို ‘အာ’ ဒီဃပြု၊

ကမ္မိ အာ + နံ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘အာ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မာနံ

ကားပြီး၏။

(၁၅)(က) ကမ္မသ္မိ (အမှု...လုပ်ငန်း၌)

ကမ္မသ္မိ ကို ကမ္မ လိင် တည်။

၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသေသတ္တမိ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမိဧကဝုဇ် “သ္မိ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သ္မိ

ကမ္မသ္မိ

ကားပြီး၏။

(၁၅)(ခ) ကမ္မမိ (အမှု...လုပ်ငန်း၌)

ကမ္မမိ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသေသတ္တမိ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမိဧကဝုဇ် “သ္မိ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သ္မိ

“သ္မာဟိသ္မိနံ မှာဘိမိ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘သ္မိ’ ဝိဘတ်ကို ‘မိ’ ပြု၊

ကမ္မမိ

ကားပြီး၏။

(၁၅)(ဂ) ကမ္မ (အမှု...လုပ်ငန်း၌)

ကမ္မ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသသတ္တမီ”
ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမီဧကဝုဇ် “သ္မိ” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သ္မိ

“သ္မာသ္မိနံ ဝါ ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

‘သ္မိ’ ဝိဘတ်ကို ‘ဧ’ ပြု၊

ကမ္မ + ဧ

“ပုဗ္ဗ မဇ္ဈေတိ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်း
ကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မ အ + ဧ

“သရလောပေါ မာဒေသ ပစ္စယာဒိဋ္ဌိ သရလောပေ တု ပကတိ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

နောက်အာဒေသ ဖြစ်သော ‘ဧ’ သရ ကြောင့် ရှေ့ ‘အ’ သရကို ချေ။ ရှေ့ ‘အ’ သရ ကျေပြီးသည်ရှိသော်
နောက် ‘ဧ’ ကိုလည်း ‘ဧ’ ဟု ပကတိပြု။

ကမ္မ + ဧ

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဧ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မ

ကားပြီး၏။

၁၉၇။ ဗြဟ္မတော တု သ္မိ နိ ။

တုဂ္ဂဟဏေန အဗြဟ္မတောပိ သ္မိဝစနဿ နိ ဟောတိ။

တုဂ္ဂဟဏေန ‘တု’ သဒ္ဒါပိုဖြင့်

အဗြဟ္မတောပိ ‘ဗြဟ္မ’ သဒ္ဒါမှ တစ်ပါးသော သဒ္ဒါမှလည်း

ပရဿ နောက်ဖြစ်သော

သ္မိဝစနဿ ‘သ္မိ’ ဝိဘတ်၏

နိ ‘နိ’ အပြုသည်

ဟောတိ ဖြစ်၏။

(ဗြဟ္မတောတု သို့ နိ ဟူသောသုတ်၌ပါသော ‘တု’ သဒ္ဒါပိုဖြင့် ‘ဗြဟ္မ’ သဒ္ဒါမှ တစ်ပါးသော သဒ္ဒါမှနောက်ဖြစ်သော ‘သို့’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြုခြင်း အကျိုးရှိပါသည်။)

ကမ္မနိ (အမှု၌)

ကမ္မ + သို့

ဗြဟ္မတောတု သို့ နိ ဟူသောသုတ်၌ ပါသော ‘တု’ သဒ္ဒါပိုဖြင့်

ဗြဟ္မသဒ္ဒါမှ တစ်ပါးသော ‘ကမ္မ’ သဒ္ဒါ မှ နောက်ဖြစ်သော ‘သို့’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု၊

ကမ္မနိ ကားပြီး၏။

(၁၅)(ဃ) ကမ္မနိ (အမှု...လုပ်ငန်း၌)

ကမ္မနိ ကို ကမ္မ လိင်တည်။

၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသသတ္တမိ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမိဇကဝုတ် “သို့” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သို့

“ဗြဟ္မတောတု သို့ နိ” ဟူသောသုတ်၌ ပါသော ‘တု’ သဒ္ဒါပိုဖြင့်

ဗြဟ္မသဒ္ဒါမှ တစ်ပါးသော ‘ကမ္မ’ သဒ္ဒါ မှ နောက်ဖြစ်သော ‘သို့’ ဝိဘတ်ကို ‘နိ’ ပြု၊

ကမ္မနိ

ကားပြီး၏။

(၁၆) ကမ္မေသု (အမှု...လုပ်ငန်းတို့၌)

ကမ္မေသု ကို ကမ္မ လိင်တည်။

တို့၌ ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် “ဩကာသ” အနက်ကို အလိုရှိရကား “ဩကာသသတ္တမိ” ဟူသော သုတ် ဖြင့် “ဩကာသ” အနက်၌ သတ္တမဗဟုဝုတ် “သု” ဝိဘတ် သက်။

ကမ္မ + သု

“ပုဗ္ဗ မဓောဋ္ဌိတ မဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘အ’ သရမှ ‘မ္မ’ ဗျည်းကိုခွင်း ၊ ‘မ္မ’ ၏အစိတ် ‘အ’ ကွင်းစေ့ခွင်းအပ်ပြီးသော သရကင်းသော ‘မ္မ’ ဗျည်းကို ရှေ့ဟူသော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား၊

ကမ္မ အ + သု

“သုဟိသ္မကာရော ဇ” ဟူသော သုတ်ဖြင့်

‘သု’ဝိဘတ်ကြောင့်ရှေ့’အ’သရကို ‘ဇ’ပြု၊

ကမ္ဘိ ဇ + သု

“နယေ ပရံ ယုတ္တေ” ဟူသောသုတ်ဖြင့်

သရကင်းသော ‘မ္ဘိ’ ဗျည်းကို နောက် ‘ဇ’ သရသို့ကပ် ၊

ကမ္မေသု

ကားပြီး၏ ။